

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Η' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1959 | ΑΡΙΘ. 6

ΤΟΝΩΣΑΤΕ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΙΣΤΙΝ ΜΑΣ

“Ενα ἔτος παρήλθεν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀγίαν ἐκείνην ἡμέραν, καθ’ ἣν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας—διὰ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ—ἔδωκεν εἰς τὸ Ἔθνος τὸ σύνθημα τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν Ἐλευθερίαν του.

“Ἐως τὴν στιγμήν ἐκείνην ἡ Ἑλλὰς δὲν ὑπῆρχεν, εἰμὴ ὡς πάμφωτος Ἰδέα· καὶ ὡς Πίστις εἰς τὰς συνειδησεις τῶν κατοίκων της.

“Ὅταν ὁμως ἐσημάνθησαν τὰ Ἐλευθέρια, ἔσπευσαν οἱ πάντες δρομαῖοι πρὸς τὴν ἐδλογηθεῖσαν ἱερὰν κολυμβήθραν τῶν αἱμάτων. Καὶ ἀπὸ τὰ ὄρη καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς καὶ ἀπὸ τὰς ἀκτάς, ἐγκαταλείποντες τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς οἴακας τῶν πλοίων, ἀνεπήδησαν λεοντόφυχοι ἀγωνισταί, μὲ ἀμετάκλητον τὴν ἀπόφασιν, νὰ φονεύσουν τὸν δράκοντα τὸν περισφίγγοντα καὶ λυμαινόμενον τὴν πατρίδα. Ἐδλογημένη ἄς εἶναι ἡ μνήμη των.

*

Εἶναι ἐκπληκτικὸν ἀληθῶς, θεώμενον ἐξ ἀπόπτου, τὸ φαινόμενον τῆς Ἐθνεγερσίας μας. Καὶ ἔχει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὰς διαστάσεις τοῦ θαύματος. Οἱ ἐξεγερθέντες, μὲ τόσον φλογερὸν τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας καὶ μὲ τόσον ἔντονον τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας, μετὰ δυσκολίας ἐξοικονομοῦν τότε τὸν βλωμὸν τοῦ ἐπιουσίου των, ἀπὸ τὴν ἀρπακτικότητα τῶν τυράννων των. Ἐκρηπτον εἰς τὰ ἄδυτα καὶ τὰ παράβυστα τῶν πτω-

χικῶν των οἰκιῶν τὰς συζύγους καὶ τὰς θυγατέρας των, διὰ τὰ μὴ προσπέσουν εἰς τοὺς ἀσελγεῖς ὀφθαλμούς των. Κατεβίβαζαν τοὺς κώδωνας τῶν ἱερῶν ναῶν, διὰ τὰ μὴ ταράσσουν, μὲ τοὺς ἤχους των, τὴν βάρυπνον καρηβαρίαν των. Αἱ μητέρες, ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ παιδομαζώματος, δὲν ἐνανούριζαν εἰς τὰ λίκνα των καὶ δὲν ἐβανκάλιζαν τὰ βρέφη των. Καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ἦσαν τελείως ἄοπλοι. Καὶ ὀλίγοι, μόλις ὑπερβαίνοντες τὰς ὀκτακοσίας χιλιάδας. Ἐνῶ ἀντιθέτως οἱ ἀντίπαλοί τους ἦσαν μωρμηκνυαὶ ἀτελεύτητοι. Καὶ διέθετον, ὄχι μόνον ἰσχυρότατα ὄπλα. Ἀλλὰ καὶ ὑλικὸν πλοῦτον καὶ μέσα διαφθορᾶς ἀπροσμέτρητα. Ὑπεστηρίζοντο δὲ καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς λεγομένης Συμμαχίας. Τὸν καταχθονιώτερον δηλαδὴ καὶ τὸν ἀντιδραστικώτερον συνασπισμὸν τῶν νεωτέρων χρόνων.

*

Ἰδοῦ, διὰτὶ ἀπεκαλέσαμεν θαῦμα τὴν Ἐθνεγερσίαν τοῦ 1821. Θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἐνεφάνισε Κροίσους πατριωτισμοῦ, ἀνοίγοντας τὰς φλέβας των καὶ καταφοινίσσοντας γῆν καὶ θάλασσαν, πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ Κροίσους τοῦ χρήματος, διαχέοντας καὶ διασκορπίζοντας τοὺς θησαυρούς των, μὲ ὑψίστην ἀφοσίωσιν εἰς τὸν κοινὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγῶνα. Θαῦμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη νέα πλάσις καὶ νέος κόσμος, πὸν ἀπέπνεε τὴν εὐωδίαν τοῦ κρίνου, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Γαβριὴλ εὐηγγελίσθη εἰς τὴν Παρθένον τὴν Γέννησιν τοῦ θείου Αντρωτοῦ. Καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ δὲν ἐχάρισε μόνον τὴν Ἐλευθερίαν εἰς τὸ Γένος μας. Ἀλλὰ καὶ ἐσκόρπισεν εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα τὰ ὀίγη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, πὸν ἀναδίδουν αἱ μεγάλαι ψυχαὶ καὶ αἱ μεγάλαι πράξεις. Καὶ ἐγινεν ἀφορμὴ νέας ἱστορικῆς ζωῆς. Διότι δὲν εἶναι καμμία ὑπερβολή, ἂν ἰσχυρισθῶμεν, ὅτι καὶ ὁ ῥοῦς τῆς Ἱστορίας καὶ αἱ

τύχαι τοῦ κόσμου θὰ ἦσαν διαφορετικαί, ἂν ἔλειπε τὸ ὑψηλόφρον καὶ ἀπαράμιλλον πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας τοῦ Ἔθνους μας κατὰ τὸ 1821.

*

Πόθεν ὁμως ἐξεπήγασεν ἡ μέθη αὐτὴ τῆς Ἐλευθερίας, ἡ ὁποία μετέβαλε τὴν ἀλυσσόδετον Ἑλλάδα εἰς ἑκατόγχειρα Βριάρεων πολεμικῶν θριάμβων; Πῶς τὸ Ἔθνος, ἔπειτα ἀπὸ τέσσαρας αἰῶνας βαρβαρωτάτης δουλείας, ἡ ὁποία κατὰ τὸν ποιητὴν «ἦ μισυ ἀρετῆς ἀποαίνυται», ἐνεφανίσθη, τόσον τολμηρόν καὶ μὲ τόσην παράβολον αὐτοπεποίθησιν ἐπὶ τὴν νίκην; Πόθεν ἤντλησε τὴν ἐκπαγλον ἐκείνην ἠθικὴν ρώμην, ὥστε νὰ ζητοῦν οἱ πάντες—μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες—τὴν λύτρωσιν. Ἡ διὰ τῆς νίκης, ἢ διὰ τοῦ θανάτου; Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἄκμων, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐσφυρηλατήθησαν οἱ ἡρωϊσμοὶ τοῦ καὶ τὰ ὄστᾶ τῶν μυριάδων μαρτύρων του; Πῶς, ἔπειτα ἀπὸ τόσα στύγια σκότη δουλείας ἐνεφανίσθη εἰς τὸν ἱστορικὸν ὀρίζοντα μὲ τὴν ἐκθαμβωτικὴν ὠραιότητα ἀνατέλλοντος Ἡλίου;

*

Ἡ Ὁρθόδοξος πίστις τοῦ καὶ ἡ ἀγία τοῦ Ἐκκλησία, ἀπαντῶμεν. Τὰ ἄσυλα τῶν ἱερῶν τῆς ναῶν ἔγιναν τὰ φυτώρια τῶν ἐλπίδων του. Καὶ ἐκεῖθεν ἐξεπήγασαν αἱ μυστικαὶ πηγαί, αἱ κελαρύζουσαι θρούλους καὶ ἀντανακλῶσαι δράματα καὶ ὀπτασιασμούς.

Οἱ Ἕλληνες εἶδον κατὰ τὴν τραγικὴν ἡμέραν τῆς Ἀλώσεως τὴν Θεοτόκον κλαίουσαν διὰ τὴν δυστυχίαν των καὶ διὰ τὴν συμφορὰν των. Καὶ λησμονοῦντες τοὺς ἰδικούς των πόνους ἐπαρηγόρου τὴν Μητέρα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ψάλλοντες τὸ «Σώπασε, κυρὰ Δέσποινα, πάλιν μὲ χρόνους καὶ καιρούς, πάλιν δικά μας θᾶναι».

Τὶ ἄλλο λοιπὸν σημαίνει τοῦτο, εἰμὴ συνείδησιν ὑπεροχῆς ἀπέναντι τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ; Συνείδησιν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχεν ἐμβάλει εἰς τὰ τρισβαθα τῆς ὑπάρξεώς του ἢ Ὁρθόδοξος πίστις του. Καὶ ἡ ὁποία εἶχε μετουσιωθῆ εἰς τὰς φλέβας του εἰς σφύζον καὶ ἄλκιμον αἷμα.

Ἀπὸ τῆς ἐπομένης δὲ τῆς συμφορᾶς των, οἱ πτωχοὶ καὶ στεροῦμενοι τῶν πάντων ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὑπῆρξαν οἱ ἀκούραστοι καὶ ἀφανεῖς θεμελιωταὶ τῆς Ἐθνεγερσίας μας. Τὸ ἐκχειλίζον θρησκευτικὸν τους αἶσθημα ἦτο κήρυγμα ὑπομονῆς καὶ προσδοκίας. Καὶ εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐσυμβόλιζε καὶ προεμήνυε τὴν Ἀνάστασιν τῆς Πατρίδος. Ἐνθεος ἦτο ὁ ζῆλος τῶν λειτουργῶν της. Καὶ μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐδίδασκον, ἐν συνεχείᾳ, εἰς τοὺς Ἑλληνοπαιδας τὸ Ἐθνικὸν Πιστεύω, μέσα εἰς τὰ σκιάφωτα τῶν ναρθήκων τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν. Ἐντὸς δὲ αὐτῶν ἠκονίσθη καὶ ἐστιλβώθη ὁ ἀστόματος ἀκινάκης τῆς Ἐθνικῆς μας Πίστεως, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἐπέστη ἡ στιγμή, ἐξήστραφεν μὲ τόσον ἐξαισίας ἀστραπᾶς.

*

Ἄλλ' ὁ λόγος ἄγει μακρὰν, πολὺ μακρὰν. Καὶ τοῦτο μόνον θέλομεν νὰ τονίσωμεν εἰς τὴν παντοειδῆ ἠγεσίαν μας κατὰ τὴν ἀναμνηστήριον αὐτὴν ἑορτὴν τῆς ἐξαναστάσεως τοῦ Γένους μας: «Ἐμπεδώσατε καὶ τονώσατε τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν μας». Τοῦτο θὰ σημαίη ὁ χαρμόσυτος ἤχος τῶν σαλπίγγων, πὺθὺ θὰ σημαίουν τὸν Ἑωθινόν, διὰ τὴν ἐκ νέου ἀνατολὴν τῆς Μεγάλης ἐκείνης Ἡμέρας.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΤΟΣ 1959: ΕΞΑΡΣΙΣ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1959

Ἡ πνευματικὴ ἐξόρμησις, ποὺ ἤρχισε μὲ τὴν «Ἑβδομάδα τῆς Ὁρθοδοξίας», αὐτὸν τὸν μῆνα, θὰ συνεχισθῆ — ὅπως ἐδηλώθη εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος — καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τρέχοντος ἔτους. Καὶ θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο ὅλα αἱ εὐκαιρίαι, ποὺ μᾶς προσφέρονται ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῶν ἑορτῶν μας καὶ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τῆς λατρείας μας.

Αἱ εὐκαιρίαι αὐτῆς τῆς μορφῆς, ποὺ θὰ μᾶς δοθοῦν τὸν προσεχῆ μῆνα Ἀπρίλιον, εἶναι πάλιν αἱ Παρασκευαὶ τῶν Χαιρετισμῶν (3 καὶ 10 Ἀπριλίου) καί, ἐπὶ πλέον, ἡ μνήμη τοῦ Ἱερομάρτυρος Πατριάρχου Κων/πόλεως Γρηγορίου Ε' (10 Ἀπριλίου) καὶ ἡ θεομητορικὴ ἑορτὴ τοῦ «Ἀκαθίστου Ὑμνου» (18 Ἀπριλίου).

α) Ἡ πρώτη Παρασκευὴ (3 Ἀπριλίου) θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀφορμὴν νὰ συνεχίσωμεν τὴν διδασκαλίαν τῶν δύο προηγούμενων Παρασκευῶν (εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν «Χαιρετισμῶν») ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν δύναμιν τῆς πατρογονικῆς μας κληρονομίας. Ἰδιαίτερος δὲ θὰ τονίσωμεν τώρα τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνισχύσεως τοῦ στενοῦ συνδέσμου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας, σωστικὴν κιβωτὸν μέσα εἰς τὸ πέλαγος τοῦ βίου.

β) Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' συμπίπτει τὴν δευτέραν Παρασκευὴν (10 Ἀπριλίου). Κατ' αὐτὴν θὰ τελεσθῆ τὸ πρωὶ ἡ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ψαλοῦν τὰ Προσόμοια καὶ τὸ Δοξαστικὸν τοῦ Ἱεράρχου, ποὺ δημοσιεύονται εἰς τὸ ἐφετεινὸν «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (σελ. 78). Πρέπει δὲ ἐγκαίρως νὰ εἰδοποιηθοῦν οἱ πιστοὶ περὶ τῆς ἑορτῆς, μὲ ὅλα τὰ μέσα, ποὺ διαθέτει πρὸς τοῦτο κάθε Ἑνορία, εἰς τρόπον ὥστε νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν θ. Λειτουργίαν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ἐκκλησίασμα.

Ἐπειδὴ ὁμως εἰς τὴν βραδυνὴν Ἀκολουθίαν τῶν «Χαιρετισμῶν» θὰ εἶναι, ἀσφαλῶς, τὸ ἐκκλησίασμα πολυπληθέστερον, θὰ γίνῃ τότε ἡ κατάλληλος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ διδασκαλία. Ἐδῶ θὰ τονισθῆ τὸ πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας, ποὺ ἐκυριάρχησε πάντοτε εἰς τὰς

ψυχὰς τῶν Ποιμένων τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι εἰς ὄλας τὰς κρίσιμους περιστάσεις τοῦ ποιμνίου των προσε-
κινδύνευσαν μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη.

γ) Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀκαθίστου (18 Ἀπριλίου) προσφέρεται, εἰδικώτερον, διὰ τὸν τονισμόν τῆς σημασίας, πού ἔχει διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου ὁ θεῖος παράγων, ὅπως μάλιστα ἀπο-
δεικνύεται, ἰδιαιτέρως, ἀπὸ καὶ ἰδικήν μας ἔθνικὴν ἱστορίαν. Ἐπειδὴ ὁμως, ὡς γνωστόν, ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου, ψαλλο-
μένη τὸ βράδυ τῆς Παρασκευῆς (17), εἶναι μακρὰ καὶ δὲν ἀφίνει περιθώριον χρόνου πρὸς ἄνετον διδασκαλίαν, δύναται ἡ σχετικὴ διδασκαλία νὰ γίνῃ κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν τῆς ἐπομένης Κυ-
ριακῆς (19 Ἀπριλίου).

δ) Στοιχεῖα διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ
θεῖου λόγου κατὰ τὰς δύο πρώτας ἐκ τῶν, ὡς ἀνωτέρω, ἑορ-
ταστικῶν περιπτώσεων παρέχονται εἰς τὰ ἐφεξῆς (σελ. 230—232)
δημοσιευόμενα δύο ἀντίστοιχα «Σχεδιάσματα Ὁμιλιῶν».

Διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ «Ἀκαθίστου» τὸ σχετικὸν «Σχεδιάσμα Ὁμιλίας» θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ ἐπόμενον τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου».

* * *

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων τριῶν εἰδικῶν ἑορταστικῶν περιπτώσεων, θὰ πρέπει νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα σημασία ἐφέτος καὶ εἰς τὴν ἀνάλογον ἐκμετάλλευσιν τῶν ἱερωτάτων εὐκαιριῶν, πού θὰ μᾶς δώσῃ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἐβδομάς, τῆς ὁποίας αἱ τέσσαρες πρώται ἡμέραι (Μ. Δευτέρα — Μ. Πέμπτη) θὰ συμπέσουν εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου (26 — 30).

Αἱ ἅγιοι αὐταὶ ἡμέραι πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν παρὰ τῶ εὐσεβεῖ λαῶ πρόκλησιν ζωηροτάτου ἐνδιαφέροντος πρὸς ζωντανὴν καὶ ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τοῦτο θὰ συντελέσῃ, βεβαίως, καὶ ἡ ὅλη εὐπρεπὴς καὶ κατασκευτικὴ διεξαγωγή τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ἀλλὰ εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἡ συστηματικὴ καὶ σύντονος καθοδήγησις τῶν πιστῶν ἀπὸ τοὺς πνευματικούς των ποιμένας, ὡς πρὸς τὸν πρέποντα τρόπον τῆς παρακολουθήσεως τῶν Ἀκολουθιῶν τούτων καί, ἰδιαιτέρως, ὡς πρὸς τὴν προσέλευσιν των εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἰ. Ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θ. Εὐχαριστίας. Αἱ ἀταξίαι καὶ οἱ θόρυβοι, πού εἰς πολλὰ μέρη παρατηροῦνται αὐτὰς τὰς ἡμέρας γύρω ἀπὸ τοὺς ναοὺς, ἄλ-

λά ἀκόμη καὶ μέσα εἰς τοὺς ναοὺς, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν τέλει-
των ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ὡς καὶ ἡ κατὰ συνήθειαν καὶ ἄνευ βαθυ-
τέρας συναισθησεως προσέλευσις εἰς τὰ Μυστήρια, καὶ δὴ καὶ κατὰ
τρόπον προδίδοντα ἀκόμη καὶ ἔλλειψιν κάθε εὐλαβείας, πρέπει νὰ
καταπολεμηθοῦν, ἀλλὰ μὲ τρόπον πατρικὸν καὶ πειστικόν. Εἶναι δὲ
ἀνάγκη νὰ ληφθοῦν ἐγκαίρως εἰς ὅλους τοὺς ναοὺς τὰ κατάλληλα
μέτρα διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐπρεπείας, τόσον ἐντὸς
αὐτῶν, ὅσον καὶ περὶ αὐτῶν. Καὶ πρὸς τοῦτο δέον, πλήν τῆς
συνδρομῆς τῶν Ἐπιτρόπων τῶν Ναῶν, νὰ ἐπιστρατευθῆ, ἡ φιλο-
τιμία καὶ ὁ ζῆλος καὶ τῶν εὐσεβεστέρων ἐκ τῶν Ἐνοριτῶν, τῶν
ὁποίων νὰ ζητηθῆ ἡ σύμπραξις ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς καθαρῶς λατρευτικῆς ταύτης, οὕτως εἰπεῖν, καὶ
μυστηριακῆς καθοδηγήσεως τῶν πιστῶν, πού ἀφορᾷ εἰς τὴν ὀρθὴν
ἐκδήλωσιν τῆς πίστεως των καὶ τὴν πρέπουσαν συμμετοχὴν των
εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν πρέπει νὰ λησμο-
νηθῆ καὶ τὸ ἕτερον σκέλος τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς, ἡ ἐκδήλωσις
τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἔμπρακτον ἐπαλήθευσιν τῆς
ὀρθῆς πίστεως, καὶ ἄνευ τῶν ἔργων τῆς ὁποίας ἡ πίστις ἀποβαίνει
«νεκρά». Διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρα φροντίς πρέπει νὰ καταβληθῆ ἀπὸ
τοὺς εὐλαβ. Ἐφημερίους ὡς πρὸς τὴν διαφώτισιν τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ
καὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου καὶ ὡς πρὸς τὴν παροχὴν τῶν εὐ-
καιριῶν πρὸς πρακτικὴν ἄσκησιν τούτων εἰς αὐτό.

Ἡ ἀγάπη τοῦ δι' ἡμᾶς παθόντος καὶ Σταυρωθέντος Σωτῆρος,
τοῦ Ὁποίου ἐπιτακτικὴν ἐντολὴν ἀποτελεῖ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη,
θὰ δώσῃ πλουσίας τὰς ἀφορμὰς διὰ τὴν γενικὴν καὶ τὴν κατ'
ἰδίαν — καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἱεράν Ἐξομολόγησιν — παρακίνησιν
τῶν χριστιανῶν εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης. Ἡ
ἐφετεινὴ Μεγάλη Ἑβδομάς θὰ πρέπη δι' ὅλας τὰς Ἐνορίας ν' ἀπο-
τελέσῃ τὴν ἀφετηρίαν μιᾶς συστηματικώτερας καλλιέργειας τοῦ
χριστιανικοῦ τούτου πνεύματος, τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, εἰς
τρόπον ὥστε εἰς κάθε Ἐνορίαν νὰ πραγματοποιηθῆ, βαθμηδόν,
τὸ ἰδεῶδες ἐκεῖνο τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐνορίας τῶν Ἱερο-
σολύμων, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Εἰδικώτεραι λεπτομέρειαι διὰ τὸ πρόγραμμα τῆς Μεγ. Ἑβ-
δομάδος θὰ δοθοῦν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος.

(ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑΤΑ ΟΜΙΛΙΩΝ

1ον

Γ' ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (3 Ἀπριλίου 1959)

Εἰς τοὺς «Χαιρετισμοὺς»

Ἡ τρίτη συνέχεια τῶν «Χαιρετισμῶν» ἀπόψε. Καὶ ὅλοι μας μὲ τὴν ἰδίαν εὐλαβῆ διάθεσιν ἔχομεν πάλιν συναθροισθῆ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ ζήσωμεν αὐτὰς τὰς ὡραίας στιγμὰς τῆς πνευματικῆς ἀνατάσεως, ποὺ μᾶς χαρίζει, μὲ τὸν θαυμάσιον αὐτὸν ὕμνον, ἢ Ἁγία μας Ἐκκλησία. Ἄς μὴ χαθῆ αὐτὴ ἡ ὡραία εὐκαιρία· ἄς τὴν χρησιμοποιοῦσωμεν διὰ τὴν συνέχισιν τῶν σκέψεων, ποὺ φέρουν εἰς τὸν νοῦν μας αἱ ἱερὰ ἀναμνήσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνυφασμένοι μὲ αὐτὸ τὸ διαμάντι τῆς λατρείας μας, ποὺ εἶναι συγχρόνως καὶ ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ζωὴν μας.

Πῶς ἐπέζησεν αὐτὸς ὁ ὕμνος τῶν «Χαιρετισμῶν» μέσα ἀπὸ τόσους αἰῶνας; Καὶ διατί δὲν ἔχει χάσει τίποτε ἀπὸ τὴν δύναμιν, ποὺ καὶ πρὶν ἀπὸ 1300 χρόνια ἠλέκτριζε τὰς ψυχὰς τῶν προγόνων μας; Καὶ σήμερον ἔχει τὴν ἰδίαν δύναμιν! Τοὺς ἰδίους ψυχικοὺς παλμοὺς μᾶς προκαλεῖ κάθε φοράν, ποὺ ἀκούεται καὶ τώρα—ὅπως καὶ πάντοτε ἄλλοτε—εἰς τοὺς ναοὺς μας!..

Διότι ἡ ψυχὴ τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλληνοῦ ἔμεινε πάντοτε ἡ ἴδια, παρ' ὅλας τὰς δοκιμασίας καὶ παρ' ὅλας τὰς περιπετείας, ποὺ ὑπέστη ἐν τῷ μεταξῷ.

Αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὅμως τὴν σκεπάζει κάποτε κάτι, ποὺ τὴν κάμνει νὰ μὴ παρουσιάξῃ πάντοτε τὴν ἰδίαν λάμψιν, τὴν λάμψιν ἀπὸ τὴν φλόγα ποὺ κλείει εἰς τὸ ἐσωτερικόν της. Ἀλλὰ μόλις δοθῆ ἡ εὐκαιρία, αὐτὸ ποὺ ὡσὰν στάχτη κρούβει τὴν φλόγα, παραμερίζεται, εὐτυχῶς, καὶ ἡ φλόγα πάλιν λάμπει. Μία τέτοια εὐκαιρία εἶναι καὶ ἡ Ἀκολουθία τῶν «Χαιρετισμῶν».

Τὶ καλὰ ποὺ θὰ εἶναι, ἂν αὐτό, ποὺ αἰσθανόμεθα ἀπόψε, θελήσωμεν καὶ προσπαθῶμεν νὰ τὸ κρατήσωμεν ἔτσι ζωντανὸν καὶ λαμπερόν, καὶ ὅταν θὰ φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ!... Αὐτὰ τὰ ἅγια συναισθήματα, ποὺ πλημμυρίζουν εἰς αὐτὰς τὰς ἱερὰς στιγμὰς τὴν ψυχὴν μας, ἄς τὰ διατηροῦμεν ἀκριβοῦς καὶ ἄς τὰ καλλιεργοῦμεν, καὶ ὅταν φεύγουν αἱ ἀφορμαί, ποὺ τὰ προκαλοῦν... Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς πιστὸς, ἐκεῖνος ποὺ διατηρεῖ πάντοτε ἀκριβοῦς καὶ ζωντανὴν τὴν πίστιν του, εἰς κάθε στιγμὴν τῆς ζωῆς του, εἰς κάθε του περίστασιν.

Καὶ μάλιστα, τότε ἀκριβῶς ἀποδεικνύεται ἡ γνησιότης τῆς πίστεως τοῦ καλοῦ χριστιανοῦ, ὅταν κατορθῶν νὰ τὴν κρατῆ φλεγόμενην καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους, ποὺ τὸν περικυκλώνουν πολὺ συχνὰ εἰς τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν παγωνιάν. Αὐτὸ ὅμως δὲν κατορθώνεται μόνον μὲ τὴν καλὴν διάθεσιν τοῦ ἐνδιαφερομένου. Αὐτὴ ἡ καλὴ διάθεσις εἶναι τὸ θεμέλιον καὶ ἡ βάση· ἀλλὰ ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἐξησφαλισμένη μόνον δι' ἐκείνους ποὺ εἶναι ἠνωμένοι μὲ τὴν Ἐκκλησίαν των, ποὺ τακτικὰ τρέφονται μὲ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὰ Μυστήριά Της.

Μέσα εἰς τὸν κατακλυσμὸν τῶν δοκιμασιῶν, τῶν πειρασμῶν, τῶν σκανδάλων καὶ τῶν παθῶν, ποὺ εἶναι ἡ μοῖρα αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία στέκει, ὅπως ἡ παλαιὰ ἐκείνη Κιβωτὸς τοῦ Νῶε. Καὶ μόνον ὅσοι εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν σκέπην της κατορθώνουν νὰ σφύζονται ἀπὸ αὐτὸν τὸν κατακλυσμὸν.

Αὐτὸ, ἀκριβῶς, ποὺ αἰσθανόμεθα ἀπόψε, δὲν ἀποδεικνύει τὴν δύναμιν ποὺ ἔχει ἡ θέρη τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε νὰ μας μεταδίδῃ θερμὴν καὶ ζωὴν; Ἄς προσπαθῶσωμεν ὅλοι νὰ εἰμεθα ὅσον ἠμποροῦμεν περισσότερον κοντὰ Της, ὅπως τὰ πουλάκια κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγὰς τῆς μάνας των.

Ἐξω ἀπὸ αὐτὴν τὴν μητρικὴν προστασίαν ὑπάρχει ἡ παγωνιά καὶ ὁ κίνδυνος, ὅπως ἐξω ἀπὸ τὴν κιβωτὸν ἐβασίλευσεν ἡ ἄβυσσος τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ὁ θάνατος!

“Οποιοι πραγματικά αγαπά τὸν ἑαυτόν του, πρέπει νὰ τὸν προφυλάξῃ, νὰ τὸν σώσῃ. Καὶ ἡ σωτηρία ὑπάρχει μόνον δι’ ἐκείνους, ποὺ διὰ μέσου τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἠνωμένοι με τὸν Σωτῆρα, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰ. Χριστόν, με τὸν Ὅποιον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνωθῇ κανεὶς χωρὶς τὴν Ἐκκλησίαν.

2ον

Δ' ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (10 Ἀπριλίου 1959)

Εἰς τοὺς «Χαιρετισμοὺς

Σήμερον ἐορτάσαμεν τὴν μνήμην ἐνὸς ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἀθλητὰς τῆς πίστεως μας, ἐνὸς ἥρωος τοῦ καθήκοντος καὶ μάρτυρος τῆς ἀγάπης, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν των ὡς «καλοὶ ποιμένες» ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των. Πρόκειται περὶ τοῦ νέου Ἱερομάρτυρος, τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Κων/πόλεως Γρηγορίου Ε', ποὺ ἀπὸ τὰ σχολικά μας θρανία εἶναι εἰς ὄλους γνωστὸς ὁ ἠρωϊκὸς καὶ παραδειγματικὸς του θάνατος.

Ἦμποροῦσε νὰ ἀποφύγῃ τὸ μαρτύριον· ἀλλὰ ἐπροτίμησε νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του εἰς τὸν βωμὸν τοῦ χρέους τοῦ ὡς χριστιανοῦ Ἱεράρχου. Διότι ἐγνώριζε πόση ἦτο ἡ εὐθύνη του διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ποὺ διηύθυνε, καὶ διὰ τοὺς χριστιανούς, ποὺ ἦσαν κρεμασμένοι ἀπὸ τὸν λαμόν του. Δι' αὐτὸ ἐδέχθη νὰ κρεμασθῇ ὡς ὁ τελευταῖος κακοῦργος.

Ὁ ἐορτασμός τῆς μνήμης τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Πατριάρχου εἶναι, βέβαια, μιὰ ἐκπλήρωσις ἐνὸς χρέους, ποὺ ὀφείλεται πρὸς τὴν θυσίαν του, χρέους τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Καὶ με αὐτὸ δὲν κάμνομεν τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ συνεχίζωμεν τὴν ὡραίαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία πάντοτε ἐτίμησεν ἐκείνους, ποὺ τὴν ἐτίμησαν με τοὺς ἀγῶνάς των, καὶ ἀκόμη καὶ με τὸ αἷμά των. Ἀλλὰ ἀποτελεῖ αὐτὴ ἡ ἱερά ἀνάμνησις καὶ μίαν διακήρυξιν, ταῦτοχρόνως, τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ποτὲ δὲν ἔμεινε μακρὰν ἀπὸ τὰ προβλήματα τῶν λαῶν, ποὺ ἔχει ὑπὸ τὴν σκέπην Τῆς. Καὶ ἀκόμη, ὅτι διὰ τὴν στήριξιν τῶν τέκνων Τῆς δὲν ὑπέλογισε ποτὲ τὰς θυσίας τῶν Λειτουργῶν Τῆς.

Ἡ ἀγχόνη τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' μαρτυρεῖ, πῶς οἱ ἡγῆται καὶ Λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας ἀντιμετώπισαν τὰς ὑποχρεώσεις των, ὡς πνευματικοὶ ὁδηγοὶ καὶ προστάται τῶν χριστιανῶν των. Μορφάς, ὅπως αὐτὴ τοῦ Γρηγορίου Ε', μόνον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει νὰ παρουσιάσῃ. Εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν οἱ Ποιμένες τῆς ἔχουν ἀποδείξει με τὸ αἷμά των τὴν πεποιθησίν των, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι πρῶτοι εἰς τὴν θυσίαν καὶ ὅτι, χωρὶς τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς θυσίας, τίποτε τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ γενναῖον δὲν ἠμπορεῖ νὰ κατορθωθῇ.

Καὶ εἶναι ἀτελείωτος ἡ σειρά τῶν ἐκκλησιαστικῶν Λειτουργῶν, ποὺ ἔδωκαν τοὺς ἑαυτοὺς των τροφὴν εἰς τὸ στόμα τῶν λύκων, οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν νὰ κατασπαράξουν τὸ λογικὸν των ποιμνιον. Ἀκόμη εἰς τὴν τελευταίαν ἐθνικὴν μας περιπέτειαν εἰς 472 ἀνέρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἕως τώρα γνωστῶν Ἐθνομαρτύρων Ἑλλήνων Κληρικῶν.

Ἄς δοξολογήσωμεν τὸν ἐν ἁγίοις θαυμαστὸν Κύριον διὰ τὴν δύναμιν αὐτὴν τῆς ψυχῆς, με τὴν ὁποίαν ὤπισεν ὄλους αὐτοὺς τοὺς μάρτυρας τοῦ πατρικοῦ των χρέους. Ἄς Τὸν εὐχαριστήσωμεν, διότι μᾶς ἀξιώνει νὰ ἀνήκωμεν εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν, ποὺ τέτοιους ἥρωας ἔχει νὰ δεῖξῃ. Ἄς Τὸν παρακαλέσωμεν νὰ ἐνισχύῃ ὄλους εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος. Ἀλλὰ, πρὸ παντός, ἄς προσπαθῶμεν με τὴν ζωὴν μας νὰ δεῖξωμεν, ὅτι εἴμεθα ἄξιοι ὄλων αὐτῶν τῶν εὐεργεσιῶν. Καὶ ἄς παραδειγματισθῶμεν ὅλοι, ὥστε ὁ καθείς, ὅπου εὐρίσκεται, νὰ εἶναι πρόθυμος νὰ ἀντιμετωπίζῃ με χριστιανικὸν θάρρος καὶ με ἀκλόνητον πίστιν ὅτι, κάθε φορὰν ἀπαιτεῖ τὸ καθήκον μας.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Ἡ ζωὴ, ὅπως κι' ἂν τῆ ξεῖ κανεῖς, ὅπως κι' ἂν τὴν βλέπει, εἶν' ἓνα θαῦμα· κι' ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ πεῖ ὁ Σολωμὸς στὸ περίφημο στίχο του «δὲν τὸ λπιζα νᾶν', ἡ ζωὴ μέγα καλὸ καὶ πρῶτο». Ἀλλὰ ἓνα θαῦμα· ποὺ τὸ συνηθίζει κανεῖς, ποὺ ξέρεῖ ἀπὸ τὰ πρὶν πῶς θὰ συμβεῖ, ποὺ μπορεῖ ἀκόμα νὰ τὸ προβλέψει, δὲν εἶναι πιά θαῦμα. Ἡ ἀστρονομία, σήμερα, μπορεῖ νὰ προβλέπει καὶ νὰ προαναγγελεῖ μετ' ἀριθμητικῆ ἀκριβείας πότε καὶ πῶς θὰ συμβεῖ τὸ κάθε οὐράνιο φαινόμενο, ἡ τὰδε ἐκλειψὴ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ φεγγαριοῦ, τὸ πέρασμα τοῦ τὰδε κομήτη. Διαβάζουμε στὶς ἐφημερίδες τὰ μηνύματα αὐτά, ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα τὰ παρακολουθοῦμε σὰν ἓνα ὁποιοδήποτε συνηθισμένο γήινο θέαμα, κι' ὕστερα πέφτουμε νὰ κοιμηθοῦμε εὐχαριστημένοι ποὺ εἶδαμε τὸ θέαμα, ὄχι ὅμως καὶ «ἐκπληκτοί». Δὲ μπορεῖ κανεῖς νὰ ἐκπλησσεταὶ ἀπὸ ἓνα γεγονός, ἀπὸ ἓνα φαινόμενο, ποὺ ξέρεῖ ἢ ποὺ τοῦ λένε πῶς εἶναι ἀδήριτο ἀποτέλεσμα τῶν φυσικῶν νόμων. Ὅταν ξέρουμε πῶς λειτουργεῖ ὁ τὰδε φυσικὸς νόμος, ξέρουμε καὶ ἐκ τῶν προτέρων κάθε ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς λειτουργίας. Κι' αὐτὴ ἡ ἐκ τῶν προτέρων γνώση, σκοτώνει μέσα στὴν ψυχὴ μας κάθε δυνατότητα ἐκπλήξεως, στερεῖ τὴν ψυχὴ μας ἀπὸ τῆ χάρι τοῦ νὰ δέχεται καὶ νὰ ἀπολαμβάνει τὸ «θαῦμα». Καὶ τί εἶναι τὸ «θαῦμα»; Εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀπροσδόκητη ἐξαίρεση, εἶναι τὸ συγκλονιστικὸ γεγονός ποὺ δὲν προβλέπεται οὔτε ἀπὸ τὴν πείρα τῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἀπὸ τὴν γνώση τους, εἴτε ἀπὸ τῆ μελέτη τῶν φυσικῶν νόμων. Βέβαια, ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη ἀπὸ τῆ «γνώση», ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη καὶ τῆ χρησιμοποίησιν τῆς ἀλήθειας σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, κι' ὅλη του ἡ ὥς τὰ τώρα πικρὴ γήινη ἱστορία, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀγωνιώδης προσπάθεια νὰ φτάσει σ' αὐτὴν τὴν ἀλήθεια, νὰ τὴν κατακτήσει μόριο πρὸς μόριο. Ἀλλὰ ξέρουμε ἐπίσης, πῶς ὁ ἄνθρωπος, ἐξ ἴσου μὲ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀντικειμενικῆς ἀλήθειας, ἐξ ἴσου μὲ τὴν ἀνάγκη τῆς κατακτῆσεως τῶν φυσικῶν νόμων, ἔχει καὶ τὴν ἀνάγκη τοῦ «θαύματος». Ἄν ἡ μιὰ ροπή του τὸν φέρνει στὴ λογικὴ ἔρευνα, ἡ ἄλλη βασικὴ φωνὴ του, τὸν φέρνει πρὸς τὴν ὑπέρολη, τὴ θαυματουργὴ πίστη. Τότε ὁ ἄνθρωπος, ἀνακαλύπτει ὡς ἐξ ἐνστικτοῦ, τὸ Θεό. Τότε, δημιουργεῖ τὴν τέχνη. Τότε, θέλει τὸ θαῦμα. Προσωπικά, σεβόμαστε ἀπόλυτα τὴ ροπή πρὸς τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ἀλήθεια, πρὸς τὴν κατάκτησιν τῆς πείρας ποὺ λέγεται γνώση, ἀλλὰ προτιμοῦμε ἐκεῖνη τὴ ροπή ποὺ φέρνει τὸν ἄνθρωπο ἔξω ἀπὸ τὰ συνηθισμένα, ποὺ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴ στενὴ καὶ σκληρὴ πραγματικότητα καὶ ποὺ τοῦ δίνει τὴν εὐχέρεια νὰ ἀντιμε-

τωπίζει άλλες καταστάσεις καθαρά «θανματοργές». Τότε ο άνθρωπος είναι πραγματικά μεγάλος, ή τότε ο άνθρωπος είναι «παιδικά θείος», όταν δέχεται εὐφρόσυνα τὸ θαῦμα, όταν τὸ πιστεύει μὲ ὄλη του τὴν καρδιά, όταν τὸ κάνει σύμβολο τῆς ζωῆς του, πωξίδα τῆς σκέψης του, όταν τὸ ἔχει καὶ τὸ χρησιμοποιεῖ ὡς μυστικὸ δρόμο καὶ μαγικὸ μονοπάτι γιὰ μιὰ στιγμὴ διαφυγῆς ἀπὸ τὴ φοβερὴ πραγματικότητά τῶν φυσικῶν καὶ ἀπαραβιάστων νόμων. Ζοῦμε μέσα στὴν ἀναγκαιότητα τῶν νόμων αὐτῶν, ἀλλὰ ἡ μυστικὴ τάση μας εἶναι νὰ τοὺς παραβιάζουμε, γιατί οἱ φυσικοὶ νόμοι εἶναι μιὰ σκλαβιά· ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος μυστικὰ διψᾷ γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία, γιὰ τὴν ἐξοδὸ του ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ἀπηνούς φυσικῆς ἀναγκαιότητος. Στὴν ἄκρη τῆς αὐτῆς δίψας, βλέπουμε νὰ ἀνθίζει ὀλόβολο τὸ θαῦμα τῆς θρησκείας, ὁ κόσμος τῶν θείων δυνάμεων, ποὺ δὲν ὑπόκεινται σὲ καμμιά ἀναγκαιότητα, καὶ ποὺ κάθε στιγμὴ μποροῦν νὰ δηλωθοῦν μὲ τὸ «θαῦμα». Καὶ τί εἶναι τὸ θαῦμα; Ἡ πραγματοποίησις φυσικῶν γεγονότων κανονικῶν, ὄχι διὰ τῆς λειτουργίας τῶν φυσικῶν νόμων, ἀλλὰ μὲ μόνη τὴν ἐκφραση καὶ τὴν ἐνέργεια τῆς Θείας Βουλῆσεως. Αὐτὴ μονάχα εἶναι ἐλεύθερη νὰ δρά ὅπως θέλει, ἐπιβάλλοντας στοὺς φυσικοὺς νόμους, «ἀλλαγὴ» «τακτικῆς», δηλαδὴ τροποποιώντας τους. Καὶ μιὰ τέτοια ἐκδήλωσις τῆς Θείας Βουλῆσεως, ἡ ὠραιότερη, ἡ πιὸ ἰδανικὴ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φαντασία, εἶναι τὸ θαῦμα τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ, ἡ πνευματικὴ καὶ ὄχι ἡ Ὑλικὴ σύλληψις τοῦ Κυρίου. Μιὰ ἄμωμη κοπέλλα, μιὰ κοπέλλα, μιὰ παρθένα ζεῖ στὴν Ἰουδαία. Ἡ ἴδια εἶναι ἓνας κρῖνος-ἓνα λουλούδι, μιὰ ἀπόλυτη καθαρότης, σὰν κι' αὐτὴ ποὺ ἐγκλείεται μέσα στὴ λέξι «παρθένος». Αὐτὴ διάλεξε ἢ Θεία Βούλησις, γιὰ νὰ φέρει στὸν Κόσμον τὸν Κύριον ποὺ θὰ τὸν ἔσωζε. Καὶ θέλοντας νὰ τὴν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴ φοιχτὴ ἐμπειρία τῆς φυσιολογικῆς κνοφορίας, ποὺ συμπίπτει μὲ τὴν ἁμαρτία τοῦ αἰσθηματισμοῦ καὶ ποὺ δίνει στὸν ἄνθρωπον τὸ αἶσθημα τοῦ σχετικοῦ καὶ τοῦ πεπερασμένου, ἀφοῦ ξέρομε πὼς μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐμεῖς οἱ θνητοὶ δὲ μποροῦμε παρὰ θνητοὺς νὰ γεννήσουμε, στέλνει ἢ Θεία Βούλησις στὴν Παρθένη Μαρία, ἓναν Ἄγγελον, ποὺ μ' ἓνα κρῖνον στὸ χέρι, τῆς ἀναγγέλλει τὴ θεϊκὴ της μοῖρα, τῆς κοινοποιεῖ τὴ θεϊκὴ ἀποστολὴ της. Αὐτὴ ἢ «πράξις» εἶναι ἓνα θαῦμα, τὸ ὠραιότερον, τὸ πιὸ συναρπαστικὸ ἀγνὸ θαῦμα, γιὰ τὴν ἡμᾶς ἔδειξε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Κυρίου στὴ γῆ, ὄχι ἀπὸ τὸν γήϊνον, μὰ ἀπὸ τὸν Οὐράνιον δρόμον. Μπορεῖ ὁ Κύριος νὰ ἦθε γιὰ τὴν ἁμαρτωλὴ γῆ, μπορεῖ νὰ ἔζησε καὶ νὰ μαρτύρησε στὴ γῆ, μπορεῖ γιὰ ὅσον καιρὸν ἔζησε ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους νὰ βάσταξε ἀπάνω του τὸ βῆρος τῆς γῆϊνης ἐξωτερικῆς οὐσίας του, ὅμως, σὰν ἔφυγε ἀπὸ τούτῃ τὴ γῆ, ἔφυγε ἀπὸ τὸ δρόμον τῶν οὐρανῶν· ξαναγύρισε ἐκεῖ ἀπ' ὅπου τὸν

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ,

Στὸ προηγούμενο γράμμα εἶδες τὴ σημασία καὶ τὶς ὑποχρεώσεις καὶ τὶς συνέπειες τῆς ἐπισήμου ὁμολογίας μετὰ τὴν ἀπαγγελία τοῦ «Πιστεύω». Ὁ Ἱερεὺς ὅμως δὲν ἐσταμάτησεν ἕως ἐδῶ στὰ Κατηχούμενα. Ἦθελεν ὁ ἄνθρωπος μεγαλύτερη ἀσφάλεια, γιὰ λογαριασμό του καὶ γιὰ λογαριασμό σου φυσικά. Τὰ λέγω αὐτὰ καὶ σ' ἕνα πού σκέπτεται νὰ περιβληθῆ τὸ τιμημένο ράσο, ἀλλὰ καὶ σὲ σένα πού τόλμησες νὰ τὸ φορέσης. Ὁ Ἱερεὺς, ἀφοῦ ξαναρωτήσῃ ἂν ὁ κατηχούμενος συνετάχθη μετὰ τὸ Χριστό, καὶ πάρῃ τὴν διαβεβαίωσι ὅτι τοῦτο ἔγινε, τότε τοῦ λέγει: «Προσκύνησον Αὐτῷ». Προσκύνησον, σημαίνει τίμησε εὐλαβικά, με πνεῦμα ὑποταγῆς, λατρευτικά, με θρησκευτικὸ δέος, τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Ἡ τιμὴ αὐτὴ δὲν θὰ ἔχῃ τὸν τόνο καὶ τὸ νόημα τῆς τιμῆς τῶν Ἁγίων, ἀλλὰ τῆς τελείας ὑποταγῆς, τῆς ἄνευ ὅρων παραδόσεως, τῆς ἀπολύτου πειθαρχίας στὸ θέλημα τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, ὁλοκληρωτικὸ ξεριζώμα καὶ ἐκμηδένισι τοῦ διεφθαρμένου σου «Ἐγώ», γιὰ νὰ ἀναδυθῆ ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα τὸ «ἐγὼ» τοῦ νέου, τοῦ ξαναγεννωμένου ἀνθρώπου, τῆς καινῆς κτίσεως». Ἄν δὲν ὑπάρξῃ τέτοια προϋπόθεσι, τὸ παιδί ὁ παπᾶς δὲν τὸ βαφτίζει. Πρέπει νὰ φωνάξῃ «Προσκυνῶ Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἁγιον Πνεῦμα Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον». Θὰ μοῦ πῆς. Τότε γιατί μ' ἐρώτησε «Συνετάξω τῷ Χριστῷ» μόνον; Μὴ σὲ δέρνει ἡ ἀμφιβολία. Στὸ Χριστό, μετὰ τὴν θεανδρικὴν φύσιν τοῦ Ὁποίου οἰκονομική ἢ σωτηρία μας, κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς. Ἀφοῦ θέλεις νὰ γίνῃς Ἱερεὺς τὸ διάβασες αὐτὸ στὸ Β' 9 τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου. Γι' αὐτὸ ἀπαντᾷ ὁ κατηχούμενος, ὅπως ἀπαντᾷ παραπάνω. Ἡ ἀπάντησις δὲν

εἶχε ἀναγγεῖλει τὸ κρῖνο τοῦ Ἀγγέλου στὴν ἐκστασι καὶ στὴν ἄγνοια μιᾶς ταπεινῆς παρθένου!. Μὰ τί ἄλλο μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ εἶναι τὰ στοιχεῖα ἐνὸς θαύματος; Μπορεῖ νὰ εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ μιὰ θεία βούλησι... ἀπὸ ἕνα Ἀρχάγγελο... ἀπὸ ἕνα κρῖνο... καὶ ἀπὸ μιὰ ἀνυποψίαστη καὶ ἄμωμη κόρη; Πῶς νὰ μὴ γονατίσει ἡ ψυχὴ μας μπροστὰ σὲ μιὰ τέτοια «σύλληψη» Θαύματος; «Μεγαλῶνει καὶ ἡ Μοῦσα ἀναγγέλλοντας τ' ἀληθινά», λέει ὁ Πίνδαρος. Πῶς νὰ μὴ μεγαλώσει καὶ ἡ Τέχνη, ἰδίως ἡ ζωγραφικὴ ἀπὸ τότε πού βάλθηκε νὰ παρασταίνει τὸ θαῦμα τοῦ Ἐξαγγελισμοῦ;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ

ἔγινε κι' αὐτὴ γιὰ τ' αὐτιὰ τοῦ Ἱερέως ποὺ σὲ βάφτιζε. Εἶναι ἀπάντησις τῆς ψυχῆς ποὺ εἰλικρινὰ πιστεύει στὴν Ἁγία Τριάδα καὶ προσφέρει λογικὴ λατρεία καὶ εἶναι ἔτοιμη νὰ θυσιάσῃ γι' αὐτὴν τὴν πίστι. Ἡ ὑπόθεσις τῆς πίστεως στὴν Ἁγία Τριάδα δὲν παίρνει νερό. Δὲν μπορεῖ σ' ἄν πουκάμισο ν' ἀλλάξῃ, νὰ τροποποιηθῇ. Ἡ πίστι τοῦ Χριστιανοῦ στὴν Τριαδικὴ θεότητα εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς πνευματικῆς του οἰκοδομῆς, ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς του, τὸ δξυγόνον γιὰ τὸν ζωντανό του ὄργανισμό. Μιὰ τέτοια πίστις προφυλάσσει ἀπὸ παρδαλοποιημένα αἰτήματα καὶ νερούλες σκέψεις. Μονάχα αὐτὴ στερεώνει τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα ἀλλὰ καὶ τὴν ὀρθόδοξον ζωὴν, μὲ τίς ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς τῆς συνέπειες. Μάλιστα!.. Ὁρθόδοξον ζωὴν. Καὶ ζῶ ὀρθόδοξα σημαίνει πὼς ἡ ζωὴ μου εἶναι σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ. Μὴν ἀκοῦς τοὺς ἐνόχους, τοὺς ἐπιπολαίους, τοὺς ὀρθολογιστάς, πὼς μιὰ ψιλὴ ἀόριστη πίστι σ' ἓνα Θεό, σὲ μιὰ τυφλὴ, ἀπρόσωπη Δύναμι, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ μὲ ἀσφάλεια στὴν ἠθικὴν ζωὴν. Τὸ δόγμα, ἀδελφέ, γιὰ τὸν πνευματικὸν μας καταρτισμὸν, γιὰ τὴν προσωπικὴν μας σωτηρίαν, εἶναι κάτι ποὺ ἀμέσως πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει. Τὸ ὀρθόδοξον δόγμα. Ἡ πίστι στὴν Ἁγία Τριάδα. «Προσκυνῶ Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα Ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον». Τὸ λὲς καὶ τὸ αἰσθάνεσαι καὶ ριγεῖς καὶ σωματικὰ ἀναισθητοποιεῖσαι, καὶ ἐξαυλῶνεσαι καὶ γίνεσαι, κατὰ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον (ὑπόπτερος) τοῦ Παναγίου Πνεύματος· καὶ ἀποκτᾶς σοφίαν καὶ σύνεσιν καὶ σαφεῖν γινῶσιν τοῦ σκοποῦ σου καὶ τοῦ προορισμοῦ σου· καὶ βρίσκεις δύναμι καὶ τὰ μέσα ν' ἀντισταθῆς κατὰ τοῦ κακοῦ, ποὺ ἔρχεται νὰ σὲ ἀγκαλιάσῃ θανάσιμα καὶ σώξῃσαι στὸ Ὄνομα τῆς Παναγίας Τριάδος.

Ὁχι, ἐνοεῖται, μὲ τὴν ἀπλὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ὄνόματος, σοῦ εἶπα, ἀλλὰ μὲ τὴν ζωὴν ποὺ μορφοποιεῖ μιὰ τέτοια πίστι, ὅταν ἡ τέτοια πίστι εἶναι βάθος, συνειδητὴ καὶ ὄχι λογοκόπος. Κατάλαβες γιὰτὶ ὁ Ἱερεὺς μᾶς ἐσπρωξεν ὡς τὸ σημεῖον αὐτό; Μόνον ὁ χαρακτήρας ποὺ ζυμώθηκε καὶ μορφοποιήθηκε σύμφωνα μὲ τοῦ θεικοῦ πνεύματος τὴν ἅγια Βουλὴν, μόνον αὐτὸς μπορεῖ σ' ἄν καλὸς Χριστιανὸς νὰ πλησιάσῃ τὸ Δεσπότην του δικαιοματικὰ καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὴν Χάριν τῆς Ἱερωσύνης. Κλονισμένους ὑπάρξεις, δογματικὰ πολυσπόρια, ἀγαπητέ, δὲν συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς «παπαδοποιήσεών» σου. Μπῆρες σὲ νόημα; Δὲν ἔρχεται ἔτσι σ' ἐπαφὴ ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος μὲ τὴν ψυχὴν σου, ἂν δὲν πιστεύῃς, ὄχι στὴν Μασσωνικὴν, ἀλλὰ στὴν Ἁγία Τριάδα ὅπως ὀρθόδοξα ἐδιδάχθη ἀπὸ τοὺς μεγάλους τῆς Ἐκκλησίας Πατέρας. Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ δεσμὸς πνευματικὸς, μέσον ἐπικοινωνίως, ἀγωγὸς,

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ “ΛΕΙΜΩΝΑ,,

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΟΣΧΟΥ

ΕΝΑΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ ΑΠΟ ΑΓΝΟΙΑ

Ὁ ἡγούμενος τῆς παλαιᾶς Λαύρας ἄββᾶς Θεόδωρος μᾶς διηγῆθηκε, πὼς ἐζοῦσαν στὴν Πόλῃ δυὸ ἀδελφία χρηματομεσίτες, πού ἡ καταγωγὴ τους ἦτανε ἀπὸ τὴ Συρία. Καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς εἶπε κάποτε στὸ μικρότερο.

— Πρέπει νὰ κατεβοῦμε στὴ Συρία καὶ νὰ κάνουμε κάθε τρόπο, γιὰ νὰ ξαναπάρωμε στὴν ἰδιοκτησίᾳ μας τὸ πατρογονικὸ μας σπίτι.

Κι' ὁ μικρότερος τ' ἀπάντησε·

πὸ ἀπ' τὸ Θρόνο τοῦ Θεοῦ θὰ σοῦ σταλῇ ἡ μυστικὴ δύναμις, πού θὰ σὲ ἀποτοξινώσῃ ἀπ' τὸ κακὸ καὶ θὰ σὲ κάμῃ ἱκανὸ νὰ δεχθῆς τὴν ἴδια Χάρι τοῦ Θεοῦ νὰ σὲ κάμῃ ἄξιο νὰ παραστέκῃς πρὸ τοῦ Ἁγίου Θυσιαστηρίου καὶ, τὸ φοβερώτερο, νὰ ἐπιτελῆς τὴν θείαν ἱερουργίαν. Τώρα τί λὲς ἐσὺ μέσα σου ἢ κανένας ἄλλος πού με διαβάζει; Ζητᾶς ψύλλο στ' ἄχυρα!... Βέβαια. Ἐκεῖ καταντήσαμε. Ἐνα τυπικὸ χαρτί, μιὰ ἀντιγραμμένη συμμαρτυρία, λίγα ψευτοδάκρυα στὰ πόδια τοῦ Δεσπότη με κακομοίρικούς εὐλαβεῖς μορφασμούς, καὶ τὸ ψωμί τῆς παπαδωσύνης, ἐψήθηκε, ἔστω καὶ ἂν ὁ ὑποψήφιος δὲν καταπαιάστηκε ποτὲ με ζητήματα πνευματικά. Καὶ ὅμως ἐπίμονα, πιστικά, φορτικά, σύμφωνα με τὰ «κατὰ νόμον» προσόντα, ζήτησε τὴν Ἱερωσύνη καὶ ἀπειλοῦσε μάλιστα τὸ Δεσπότη με... τὸν τύπο, με ὅλας τὰς Ἀρχὰς καὶ Ἐξουσίας!... Ἦθελε, καλὰ καὶ σώνει ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα του ἕνας τέτοιος, νὰ γίνῃ διηρέτης μιᾶς ἀγνοημένης καὶ ἀδικημένης Πίστεως, γιὰ νὰ μᾶς πάρουνε «φαλάγγι» οἱ Χιλιασταί, οἱ Προτεστάνται, οἱ Μασσαῶνοι καὶ ὅλα τὰ κακὰ συναπαντήματα, με τίς ψευτιές τους καὶ με τὴ δαιμονικὴ τους ἐπιχειρηματολογία, χωρὶς ὁ Τσοπάνος νὰ εἶναι ἐφωδιασμένος με τὸ σιδερένιο ραβδί, πού θὰ τοὺς σπάσῃ τὸ νοικιασμένο ἀπὸ τὸ Διάβολο κεφάλι τους. Τὸ ραβδί τῆς φλογερῆς, τῆς συνειδητῆς πίστεως στὴν Ὁρθόδοξον Ἁγία Τριάδα τῶν Χριστιανῶν. Τί λὲς; Ἔτσι δὲν εἶναι; Λοιπόν, ἄς ποῦμε καὶ τὴ συνέχεια στὸ ἐπόμενο.

Με ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

— Σωστό εἶναι αὐτό. Μὰ γιατί νὰ πᾶμε καὶ οἱ
δυό μας καὶ ν' ἀφήσωμε ἔρημο τὸ σαράφικόν μας;
"Ἡ ἐσὺ λοιπὸν πρέπει νὰ πᾶς κι' ἐγὼ νὰ μείνω·
ἢ νὰ πάω ἐγὼ, κι' ἐσὺ νὰ μείνης ἐδῶ.

Ἐσυμφώνησαν τότε νὰ φύγῃ ὁ μικρότερος. "Ὅταν λοι-
πὸν ἔφυγε, αὐτὸς ποῦ ἔμεινε στὴν Πόλη βλέπει, ὕστερα
ἀπὸ λίγο καιρὸ, στὸν ὕπνο του ἓνα ὄνειρο. Εἶδε ἓνα σεβᾶ-
σμιο γέροντα ποῦ τοῦ εἶπε·

— Τῶμαθες, πῶς ὁ ἀδελφός σου ἐκυλίσθηκε στὴν
ἀμαρτία, μὲ τὴ γυναῖκα ἐνὸς καπήλου; Ἐξύπνησε τότες
αὐτὸς καταλυπημένος, κι' ἔλεγε μέσα του.— Ἐγὼ
εἶμαι ἢ ἀφορμῆ· γιατί, μὲ κανένα τρόπο, δὲν ἔπρεπε νὰ
τὸν ἀφήσω νὰ πάῃ μόνος του.

"Ἐστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ τὸν ξαναβλέπει στὸν ὕπνο
του τὸν ἴδιο γέροντα νὰ τοῦ λέῃ πάλι·

— Τὸ ξέρεις πῶς ὁ ἀδελφός σου ἔπεσε σὲ ἀμαρτία,
μὲ τὴ γυναῖκα ἐνὸς καπήλου;

Κι' ἔνοιωσε λύπη μεγάλη, ποῦ τὸν ξαναεἶδε. Μὰ
ὕστερα ἀπὸ λίγο, τὸν ξαναεἶδε καὶ γιὰ τρίτη φορὰ νὰ
τοῦ λέῃ.

— Δὲν τῶμαθες λοιπὸν, πῶς ὁ ἀδελφός σου παρά-
τησε τὴν νόμιμη γυναῖκα του κι' ἐξώκειλε μὲ τὴ γυναί-
κα ἐνὸς καπήλου;

Τότε λοιπὸν τοῦγραψε ἀμέσως ἀπὸ τὴν Πόλη
στὴ Συρία: Νὰ τὰ παρατήσῃς ὅλα καὶ νὰ γυρίσῃς
εὐθὺς στὴν πόλη.

Κι' αὐτὸς, σὰν ἐπῆρε τὸ γράμμα του, τὰ παράτησε
ὅλα σύξυλα κι' ἀνέβηκε στὸν ἀδελφὸ του. Καὶ
μόλις τὸν εἶδε, τὸν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ χέρι κι' ἐπήγανε μαζὶ
στὴν ἅγια Σοφία καὶ καταλυπημένος ἄρχισε νὰ τὸν ξορ-
κίζῃ, καὶ νὰ τοῦ λέῃ·

— Πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια. Εἶναι σωστό, πῶς
ἐκυλίσθηκες στὴν ἀμαρτία, μὲ τὴ γυναῖκα ἐνὸς κα-
πήλου;

Κι' αὐτὸς σὰν τᾶκουσε αὐτά, ἄρχισε νὰ ὀρκίζεται στ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορα, καὶ τοῦλεγε.

— Δὲν καταλαβαίνω τίποτε ἀπὸ αὐτὰ πού μου λές. Οὔτε σὲ ἁμαρτία ἔπεσα. Οὔτε καὶ ξέρω καμμιάν ἄλλη γυναίκα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ νόμιμη γυναίκα μου.

Μόλις τ' ἄκουσε αὐτὸ ὁ ἀδελφός του τοῦ εἶπε·
— Μήπως τυχὸν κι' ἔπεσες σὲ καμμιά ἄλλη φοβερώτερην ἁμαρτία;

Κι' αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε.

— Δὲν ξέρω νᾶχω κάμει τίποτες ἄλλο, παρὰ ὅτι στὸ χωριό μου ἔκανα παρέα μὲ κάποιους μοναχοὺς πού ἀκολουθούσανε τὶς δοξασίεις τοῦ Σεβήρου· καὶ μὴ ξέροντας, πὼς εἶναι κακὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τοὺς συναναστρεφόμουνα. Ἄλλο τίποτε δὲν ἔχω κάμει.

Τότε ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός ἐκατάλαβε, πὼς αὐτὸ ἐννοοῦσε, τὸ ὅτι ἔπεσε στὴν ἁμαρτία. Ὅτι δηλαδὴ παραμέλησε τὴν Ἁγία καὶ Καθολικὴ μας Ἐκκλησία κι' ἐπλησίασε στὴν αἵρεση τοῦ Σεβήρου πού αὐτὸς εἶναι ἕνας ἀποστάτης κι' ἕνας πραγματικὸς κᾶπηλος. Καὶ μὲ τὴ συμπεριφορὰ του αὐτὴ κι' ὁ ἴδιος ντροπιάστηκε· καὶ κατεμόλυνε καὶ τὴν καθαρότητα τῆς Ὁρθόδοξης Πίστεώς του.

Ἡ ΑΜΟΙΡΗ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες μᾶς διηγήθηκε, ὅτι ἕνα νέο καὶ καλοφτιαγμένο παιδί ἐξενιτεύθηκε κι' ἐμαθήτεψε σ' ἕνα χρυσικὸ κι' ἔμαθε κοντά του στὴν ἐντέλεια τὴν τέχνη.

Κάποιος λοιπὸν ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες παρήγγειλε νὰ τοῦ φτιάξουν ἕνα Σταυρὸ καταστόλιστο ἀπὸ πετράδια, γιὰ νὰ τὸν χαρίσῃ στὴν Ἐκκλησία. Κι' ἐπειδὴ ὁ νέος αὐτὸς ἦταν πανέξυπνος, ὁ καταστηματοάρχης ἀνέθεσε

σ' αὐτὸν τῆ δουλειᾷ αὐτῆν. Ἐσκέφθηκε λοιπὸν τότε τὸ νέο παιδί.

— Αὐτὸς ἐδῶ, προσφέρει στὸ Χριστὸ ἓνα τόσο μεγάλο θησαυρό. Γιατὶ λοιπὸν νὰ μὴ βάλω κι' ἐγὼ στὸ σταυρὸν αὐτὸ τὴν ἀναλογία τοῦ χρυσαφιοῦ ποῦ δικαιοῦμαι γιὰ ἀμοιβή μου, γιὰ νὰ μὲ λογαριάζει κι' ἐμένα ὁ Χριστός, ὅπως τῆ χήρα ἐκείνη μὲ τὰ δυὸ της λεπτά; Ὑπολόγισε λοιπὸν καλὰ τί θὰ πάρη φτιαχτικά καὶ τῶκαμε χρυσάφι καὶ τῶβαλε στὸ Σταυρό.

Ἦλθε λοιπὸν ὁ ἄρχοντας, καὶ προτοῦ νὰ δεθοῦνε τὰ πετράδια ἐζύγισε τὸ Σταυρό, κι' εὗρῆκε πῶς τὸ βάρος του σὲ χρυσάφι ἦτανε περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ ποῦ εἶχε δώσει. Ἦρχιζε λοιπὸν νὰ φοβερίζη, πῶς κάποια κατεργαριά ἔχει γίνει καὶ πῶς ἔχει νοθευτῆ τὸ χρυσάφι. Καὶ τότε τὸ παιδί τοῦ εἶπε.

— Ὁ Θεὸς ποῦ μόνος αὐτὸς ξέρει τὰ σωθικά μας, τὸ γνωρίζει πῶς δὲν ἔχω κάμει ἓνα τέτοιο πρᾶγμα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶδα πόση περιουσία προσέφερες ἐσὺ γιὰ τὸ Χριστό, ἐσκέφθηκα νὰ προσθέσω κι' ἐγὼ τὴν ἀμοιβή μου γιὰ νάχω κι' ἐγὼ ἔτσι κάποιο μερίδιο μαζί μ' ἐσένα καὶ νὰ δεχθῆ κι' ἐμένα ὁ Χριστός, ὅπως ἐδέχθηκε καὶ τὰ δυὸ λεπτά τῆς χήρας ἐκείνης.

Αὐτὸς λοιπὸν, ὅταν τᾶκουσεν αὐτά, ἐξεπλάγηκε καὶ τοῦ εἶπε·

— Ἀλήθεια παιδί μου, ἔτσι ἐσκέφθηκες; Καὶ αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε — Μάλιστα. Καὶ τότε τοῦ λέει·

— Ἐπειδὴ ἐσκέφθηκες ἓνα τέτοιο, κι' ἐπειδὴ, μὲ τὸ νὰ θελήσης νὰ πάρης μαζί μου μέρος στὴν προσφορά μου, ἐφανέρωσες, μ' αὐτό, ὅλη σου τὴν ἀφοσίωση στὸ Χριστό· γι' αὐτὸ ἀπὸ σήμερα, θὰ σὲ κάμω παιδί μου καὶ κληρονόμο μου. Κι' ἀπὸ ἐκείνη τῆ στιγμή τὸν ἐπῆρε μαζί του καὶ τὸν ἔκαμε κληρονόμο του.

Η ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

**Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ
ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΕΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ
ΕΝΑ ΚΑΤΩΦΛΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΓΟΛΓΟΘΑ**

Τὰ ἱστορικά καὶ θρησκευτικὰ γεγονότα

Τὸ δεῖλι ἀπλώνει τὴν ὁμορφιά του. Κι' οἱ τελευταῖες χρυσοπόρφυρες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τυλίγουν μὲ τὴν ἀνταύγεια τοῦ φωτός των τὸ κάθετὶ ποῦ εἶναι φύσις καὶ ζωὴ. Τὸ πρῶτο ἀνοιξιάτικο ἀεράκι χαϊδεύει τὰ πρόσωπα καὶ τὶς ψυχές μας. Καὶ ἀνασαίνουν οἱ ψυχές μας αὐτὲς καὶ ὑψώνονται ὀλοένα πρὸς τὴν ἀτμόσφαιρα, τὴν γεμάτη ποίησι καὶ μυστικισμό· ποῦ δημιουργοῦν τὸ φῶς καὶ οἱ πνοές τὴν προχωρημένη αὐτὴ ὥρα τῆς ἡμέρας. Οἱ καμπάνες τοῦ ἔσπερινου ἔχουν σημάνει· καὶ στὴν ἀτμόσφαιρα ποῦ μέσα εἰς τὸ περιβάλλον τῆς ἐκκλησίας παίρνει τὴ δική της ποίησι καὶ μορφή ἡ μελωδία κάποιων θρησκευτικῶν αἰνῶν κρατεῖ τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ σκέψι σ' ἓνα ὑποβλητικὸ ἐκστασιασμό. Σιγοτρέμουν στὰ χεῖλη ποῦ ψέλνουν καὶ στὴν ψυχὴ τῶν ἐκκλησιαζομένων τὴν ὥρα τούτης πιστῶν οἱ ἦχοι καὶ ἡ ποίησις τῶν αἰῶνων.

Ἡ ἀσώματος φύσις, τὰ Χερουβεῖμ,
ἀσιγήτοις σὲ ὕμνοις δοξολογεῖ.
Ἐξαπτέρυγα ζῶα τὰ Σεραφεῖμ,
ταῖς ἀπαύσταις φωναῖς σὲ ὑπερυψοῖ.

Καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ μελωδία τῶν αἰνῶν:

Τῶν ἀγγέλων τε πᾶσα ἡ στρατιὰ τρισαγίοις
σὲ ἄσματος εὐφημεῖ.

Κάτω ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα, μὲ τὶς μελωδίες καὶ τὸ ἄρωμα τῆς χριστιανικῆς εὐλαβείας, τὰ Χερουβεῖμ καὶ τὰ Σεραφεῖμ καὶ ἡ στρατιὰ ὀλόκληρη τῶν ἀγγέλων ἀπλώνουν τὰ αὐλα φτερά τους καὶ κατεβαίνουν ὀλοένα, γιὰ νὰ μᾶς ἐξυψώσουν περισσότερο πρὸς τὸν οὐράνιο κόσμον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὲς οἱ δειλινὲς μυσταγωγίες ποῦ ἔχουν ἀρχίσει ἐδῶ κοὶ λίγες μέρες, μὲ τὴν εἴσοδο στὴν Μεγάλῃ καὶ ἀγίᾳ Τεσσαρακοστῇ, ἔχουν τὴν μεγαλοπρέπεια στὴν ἀπλότητά τους καὶ τὴν ὑποβλητικότητα στὴν ταπεινὴ ἔκφρασί τους τῶν μεγαλυτέρων ὀρθοδόξων χριστιανικῶν ἱεροτελεστιῶν. Αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸ μυστήριον καὶ τὸ χριστιανικὸ ἄρωμα δίνουν στὴν πρώτη ἀνοιξὶ τὴν γοητεία καὶ τὴν ζωὴ. Ἄφυ-

πνίζεται ή ναρκωμένη από τὰ ρίγη τοῦ χειμῶνα ψυχὴ μας καὶ ζητάει μὲ δίψα καὶ μὲ λαχτάρα νὰ ἀγκαλιάσῃ τὸν Θεό. Ἡ δημιουργία γύρω ἀποτινάσσει καὶ τὴν τελευταία ψυχικὴ νάρκη καὶ προβάλλει ὅλη τὴν θαυματουργικὴ δύναμι τοῦ μεγάλου Δημιουργοῦ. Ἐνα μεγάλο κατῶφλι ἢ πρώτη αὐτὴ ἀνοίξι ἢ ἀρωματισμένη ἀπὸ τὰ μύρα τῆς χριστιανικῆς ὀρθόδοξης πνοῆς, μᾶς κρατεῖ καρφωμένους ἐπάνω του, σὲ μιὰ στάσι μαγικοῦ ὀπτασιασμοῦ καὶ ψυχικῆς ἀνατάσεως. Στὸ ἀγκάλιασμα αὐτὸ τοῦ ὀπτασιασμοῦ καὶ τῆς ἀνατάσεως ζοῦμε τὴν δημιουργία σ' ἕνα μεῦσι· καὶ ἀφήνουμε τὴ σκέψι μας νὰ ξεφυλλίσῃ μιὰ ἀθάνατη ἱστορία. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς προβαδίζοντας ὅλο καὶ μᾶς ἀποκαλύπτει μεγάλους σταθμοὺς τῆς ἱστορίας μας αὐτῆς μὲ τὸ θρησκευτικὸ καὶ τὸ ἑλληνοχριστιανικὸ περιεχόμενο. Διαισθανόμεθα ὅτι τὸ τέρμα τοῦ δρόμου ποὺ ἀκολουθοῦν ἢ σκέψις καὶ ἢ ψυχὴ μας εἶναι ὁ Γολγοθᾶς, καὶ ὁ πόνος ποὺ προκαλεῖ ἢ διαίσθησις αὐτὴ σμίγει μὲ τὴν χαρὰ γιὰ τὸ θαῦμα τῆς τριήμερου Ἀναστάσεως καὶ τοῦ θριάμβου.

«Κύριε τῶν δυνάμεων, μεθ' ἡμῶν γενοῦ». Εἰσακούεται ἡ συγκινητικὴ αὐτὴ ἐκκλησίς μας τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ποὺ ἀναπέμπεται μὲ τόση εὐλάβεια καὶ πίστι· καὶ στὴν ἀτμόσφαιρα τῶν ἐκκλησιῶν μὲ τὰ τρεμάμενα φῶτα καὶ τῆς ψυχῆς μας μὲ τοὺς ἀναμμένους πολυελαίους τῆς ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων ἔρχεται κοντὰ μας καὶ γίνεται μαζί μ' ἑμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ὁ ταπεινὸς ἄνθρωπος, ποὺ θὰ προσφέρει σὲ λίγο καιρὸ τὴ ζωὴ του θυσία στὸ βωμὸ τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος.

*

Αὐτὴ ἡ ἐποχὴ, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὶς πρῶτες ἐαρινὲς πνοὲ, καὶ τὰ δειλὰ τιτιβίσματα τῶν πρῶτων χειλιδογιῶν ποὺ μᾶς ἔρχονται γιὰ νὰ τερματισθῇ τὸ πρῶτὸ ἐκεῖνο τὸ μυροβόλο ποὺ οἱ Μυροφόρες γυναῖκες ἀντίκρυσαν τὸν θεῖο νεανίσκο τὸν περιβεβλημένο μὲ τὴν ὀλόλευκη χιονάτη στολὴ μπροστὰ στὸν ἀποκυλισμένο λίθο τοῦ Θεοῦ Μνημείου, μᾶς φέρνει καὶ πάλι πίσω στὸ ἱστορικὸ καὶ χριστιανικὸ Βυζάντιο. Τὰ κάστρα του, τὰ ἴχνη ἔστω τῶν ἐκκλησιῶν του, ἢ ἐναλλαγὴ τῶν γεγονότων κι' ἐπάνω ἀπ' ὅλες τὶς μεταβολὲς ἢ ἀλύγιστη χριστιανικὴ του ψυχὴ, ποὺ τινάσσοντας τὸν καταναγκαστικὸ τῆς λήθαργου ἐκδηλώνεται σὲ κάθε περίπτωσι νικητρία πάντοτε καὶ ἐλπιδοφόρα, ξυπνοῦν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τῆς πορείας πρὸς τὸ θεῖο δρᾶμα τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα καὶ δημιουργοῦν τὴν ἀναβίωσι τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς καὶ τῆς καθαρᾶς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Αὐτοκράτορες καὶ αὐτοκράτειρες μὲ πίστιν χριστιανικὴν, ποὺ ἔγραφαν σελίδες λαμπρῆς γιὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν προσήλωσί των πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ποὺ ὁ θρόνος τους ἐκραταιώθη μὲ τὴν βοήθεια τοῦ

Θεοῦ καὶ τῆς ἄχραντης Παρθένου, τῆς Θεομήτορος. Συρροή ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς μὲ τὴν ἑαρινὴν φύσιν ὀργιάζουσαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ κάστρα καὶ σ' ὀλόκληρην τὴν ἔκτασι πού τὴν χαϊδεύει τὸ κύμα τοῦ γαλήνιου Βοσπόρου καὶ τῆς παραγμένης συνήθως Προποντίδος. Ἡ προσκύνησις τοῦ ἀνευρεθέντος καὶ μεταφερθέντος ἀπὸ τὴν ἁγίαν αὐτοκράτειραν, τὴν Ἑλένην, τιμίου Σταυροῦ εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. Ὀλόκληρο τὸ Βυζάντιο ἐμεγάλυνε καὶ προσεκύνησε τὸν Σταυρόν.

Ἐν φωναῖς ἀλαλάξωμεν, ἐν ὠδαῖς μεγαλύνωμεν τὸν Σταυρὸν τὸν Τίμιον ἀσπαζόμενοι.

Ἐπέρμαχος Στρατηγὸς τοῦ Βυζαντίου ἢ Θεοτόκος κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς ἀνοίξεως ὕψωσε τὴν θεῖαν χάριν τῆς παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀγωνιζομένων γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Βυζαντίου.

Ἐκινδύνεψε σοβαρὰ ἡ Πόλις τὴν ἀνοιξι ἐκείνη. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ του ἐπολέμησε μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα του τοὺς Πέρσας. Τὸν ἀναπληροῦσε στὰ αὐτοκρατορικά του καθήκοντα ὁ Πατριάρχης Σέργιος. Μὰ ποιὸς θὰ μπορούσε τάχα νὰ τὸν ἀναπληρώσῃ καὶ στὴν ἀρχηγία τοῦ ἀμυνομένου στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τῆς πρωτεύουσας, ὅταν ἓνας ἄλλος ἀναπάντεχος ἐχθρός, οἱ Ἀβάροι, ἐπέδραμον ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσα γιὰ νὰ κατακτήσουν τὸ Βυζάντιο; Τότε ἐστάθηκε ὑπέρμαχος στρατηγὸς ἡ παντάνασσα -θεομήτωρ. Καὶ μὲ τὴν βοήθειά της, κατόπιν μιᾶς λιτανείας ἐπάνω ἀπὸ τὰ κάστρα τῶν ἀνακτόρων τῶν Βλαχερνῶν, πού ἦταν μία ὑποβλητικὴ ἐπίδειξις τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀποφασιστικότητος τοῦ ἀμυνομένου πληθυσμοῦ, ὁ ἐχθρὸς πανικόβλητος ἐτράπη σὲ φυγή. Ἡ Πόλις πού διασώθηκε ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς πολιορκίας, ἐσώθηκε ὀριστικὰ καὶ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν ἐπιδρομῶν περιφρουρουμένη ἀπὸ τὴν ὑπεραγίαν της σύμμαχον. Ὁ ναὸς τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, ὅσο κι' ἂν καταστράφηκε στὸ πέρασμα τῶν χρόνων, στέκει ὡς τόσο πάντοτε στὴν ἴδια θέσῃ, ἐκεῖ πού τελεῖται ὁ Κεράτειος κόλπος, γιὰ νὰ θυμίζῃ τὸ θαῦμα τῆς διασώσεως τοῦ Βυζαντίου καὶ νὰ προκαλῆ τὴν ἀφύπνισι τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος πού θὰ ψάλλεται τὸ βράδυ κάθε Παρασκευῆς σ' ὅλες τὶς ἐκκλησίαις τῆς Ὀρθοδοξίας θὰ ζωντανεῖ τὸ ὄραμα τῆς σωτηρίας τῆς μεγάλης χριστιανικῆς καὶ ἱστορικῆς βυζαντινῆς πρωτευούσης καὶ τὴν θεϊκὴ συνδρομὴ τῆς ἀειπαρθένου μητέρας τοῦ Θεοῦ. Οἱ Χαιρετισμοὶ πού θὰ ἀναπέμπωνται ὡς εὐχαριστήριοι πρὸς αὐτὴν ἀποτελοῦν τὴν ὠραιότερην ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν καὶ ὕμνογραφίαν καὶ τὴν πλέον εἰλικρινῆ καὶ συγκινητικὴν

ἐκδήλωσι τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ μεγάλου χριστιανικοῦ λαοῦ ποῦ ἔκλεισε στὴν ψυχὴ του ὡς θεῖαν κληρονομίαν τὸ Βυζάντιο.

*

Ἄλλ' ἡ περίοδος αὐτὴ τῆς ἀνοιξεως ποῦ συμπίπτει μὲ τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς μᾶς κάνει νὰ σταματήσουμε, μὲ δέος καὶ μὲ συγκίνησι, στὸ μεγάλο θεϊκὸ θαῦμα. Μέσα στὴν μυρωμένην ἀτμόσφαιρα τῆς ἀνοιξεως ὁ ὠραῖος ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἔφερεν κατὰ εὐδοκίαν τοῦ Κυρίου τὸ μεγάλο μήνυμα τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος. Μοσχοβολάγανε τὰ ρόδα τῆς Ναζαρέτ, ὅταν ἐπάνω ἀπὸ ἓνα ξεχωριστὸ ἀνοιξιάτικο ρόδον τὴν Παναγίαν παρθένο, ἐσκόρπιζε ὁ ἀρχάγγελος τὸν μεγάλον εὐαγγελισμόν. Ἐκστατικός μπροστὰ στὴν ὠραιότητα τῆς παρθενίας τῆς κόρης δὲν εὗρισκε λόγια γιὰ νὰ τὴν προσαγορεύσῃ. Καὶ μὲ τὸ Χαῖρε Κεχαριτωμένη «ἐξανήγγειλε καὶ εὐηγγελίσατο» τὴν Θεῖαν χάριν καὶ τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος. Ὑπερφυῆς μυστήριον, ποῦ ἔδωσε μιὰ ἀριστοτεχνικὴ μορφή σ' αὐτὸ ὁ γάλλος ποιητὴς Κλωντέλ μὲ τὸν ὑπέροχον «Εὐαγγελισμό» του.

Καμμιά ἴσως ἄλλη ἐποχὴ δὲν προσφέρει στὸν χριστιανικὸ κόσμον τόσες συγκινητικὰ καὶ συγκλονιστικὰ ἀναμνήσεις καὶ δὲν ἀφυπνίζει τόσο τὰ αἰσθήματά του, ὅσον ἡ ἐποχὴ αὐτὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ὁμορφιὰ τῆς φύσεως καὶ ἡ ποιήσις τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς θρησκείας δημιουργοῦν ἓνα ἐσωτερικὸν κόσμον τόσον ὠραῖον καὶ τόσον ὑποβλητικόν.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ἐξεδόθη εἰς Β' βελτιωμένην ἔκδοσιν
«Ἡ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ»
κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου

Περιέχουσα

τὰς Ἱερὰς Ἀκολουθίας τῶν Νυμφίων,
τῶν Ἁγίων Παθῶν τοῦ Κυρίου Ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ὁρθρου, τῆς Λειτουργίας
καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα.

Τιμᾶται πολυτελῶς βιβλιοδετημένη

ΔΡΧ. 40

ΠΑΡΑ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ ΠΑΥΛΟΥ...

(Διδάγματα για τούς ποιμένους τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν βίο καὶ τὰ κείμενα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν)

«Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μοι, καὶ αὐτὸς ἐγώ, περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν» (Ρωμ. ιε' 14). Οἱ κληρικοὶ ἀποτελοῦν τὴν καρδιὰν τῆς Ἐκκλησίας, πού καθαρίζει τὸ αἷμα τοῦ πληρώματος καὶ τὸ ξαναστέλνει σὲ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ μυστικοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ ἀνανεωμένο, χάρις στὴν ἀγιαστικὴ ἐνέργεια τοῦ πνεύματος. Ἀλλὰ ὅπως ἡ καρδιά δὲν εἶναι τὸ πᾶν, καὶ γιὰ τὴν ἀπρόσκοπτη κυκλοφορία τοῦ αἵματος πρέπει νὰ βρίσκονται σὲ καλὴ κατάστασι οἱ φλέβες, οἱ ἀρτηρίες, ἀκόμη καὶ δὲ τὰ πολὺ μικρὰ καὶ λεπτοφυῆ αἰμοφόρα ἀγγεῖα, τὸ ἴδιο ἀπαιτεῖται καὶ στὴν Ἐκκλησία. Ἐκκλησία ὑγιῆς καὶ ἀνθηρὰ εἶναι ἐκείνη, ὅπου ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν ἐκπέμπεται μονάχα ἀπὸ τὸ ποιμαίνον καὶ διδάσκον τμήμα τῆς, ἀλλὰ καὶ διοχετεύεται ἀπὸ τὸ ἓνα μέλος τῆς στὸ ἄλλο μὲ γενικώτερο τρόπο. Τέτοια ἐκκλησία, ἦταν φαίνεται, ἐκείνη τῆς Ρώμης, πρὸς τὴν ὁποίαν μὲ καύχησι κι' ἐπανάπαυσι, ἔγραφε ὁ ἀπόστολος τὰ παρὰ πάνω λόγια, τονίζοντας ὅτι ὅλα τὰ τέκνα τῆς ἦταν μεστὰ ἀπὸ ἀγαθότητα καὶ φωτισμένα τόσο στὸ νόμο τοῦ Κυρίου, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ νουθετοῦν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο.

«Εἰς τὸ εἶναι με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. ιε' 16). Λειτουργία καὶ ἱεουργία ἀποκαλεῖται ἐδῶ ἡ διακονία τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ κήρυγμα. Καὶ μάλιστα ὄχι ἀπλῶς τὸ ἐσωτερικὸ κήρυγμα, τὸ ἐποικοδομητικὸ, πού γίνεται στοὺς πιστοὺς, κατὰ τὴν ὥρα τῆς θείας λατρείας, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ, αὐτὸ πού ἀπευθύνεται στὰ ἔθνη, τὰ καθήμενα στὸ σκοτάδι καὶ στὴ σκιά τοῦ θανάτου. Δὲν εἶναι τυχαῖοι αὐτοὶ οἱ προσδιορισμοί. Τὸ κήρυγμα, ἀκόμη καὶ τὸ ἀκραῖο, τὸ ἀφυπνιστικὸ, εἶναι στοιχεῖο τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, μίᾳ ἀνάστροφῃ προσευχῆ, ἀναγωγικῆ πρὸς τὸ Θεό, ὅπως εἶναι κι' ἡ ἴδια ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό, σὲ κάθε περίστασι, δὲν πρέπει νὰ χάνη τὸ λειτουργικὸ χρῶμα του, πρέπει νὰ εἶναι βαθύτατα ἐκκλησιαστικὸ, ὁμογενὲς κι' ὁμόροπτό πρὸς τὴν λατρεία, ἀναπνέοντα καὶ παλλόμενα μέσα στὴ δική τῆς μυστηριακὴ ἀτμόσφαιρα.

«Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσασθε μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν» (Ρωμ. ιε' 30). Οἱ προσευχῆς τοῦ ποιμένου στηρίζουν τὸ ποίμνιο. Ἀλλὰ καὶ τὸν ποιμένα τὸν στηρί-

ζουν οί προσευχές του ποιμνίου του. Ἀγαπῶντάς τον, τὰ πνευματικά του τέκνα τὸν συναγωνίζονται στίς προσευχές ἐκεῖνες, ὅπου ζητοῦν τὸ θεῖο ἔλεος γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ πάνω στὰ ἀόρατα φτερά αὐτῶν τῶν υἱικῶν δεήσεων καὶ ἰκεσιῶν κρατεῖται καὶ προσδεύει ὁ ποιμὴν. Δὲν εἶναι ὁ κληρικός ἀπλῶς ἓνας χορηγός, ἀλλὰ καὶ ἓνας δέκτης. Ἀγωνίζεται, ὑποφέρει, πάσχει, ἓνας αὐτὸς γιὰ τοὺς πολλούς. Φεβερὸ τὸ χρέος. Ἀλλὰ κι' οἱ πολλοὶ προσφέρουν σ' αὐτὸν πολύτροπη καὶ πολυμερῆ βοήθεια μὲ τὸ νὰ τὸν θυμοῦνται στίς προσευχές τους, πού συναπαρτίζουν μία μεγάλη, ἀκουστή ὀπωσδήποτε ἀπὸ τὸν Θεὸν προσευχή. Ἄν τὸ χρέος του, λοιπὸν, εἶναι φοβερό, ἀπειρη εἶναι κι' ἡ ἀνταμοιβή του. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ κλονισθῆ ἢ νὰ πέσῃ ἓνας ἐπίσκοπος ἢ ἓνας ἱερεὺς, ὅταν οἱ χριστιανοὶ πού ποιμαίνει μὲ ζῆλο καὶ στοργή, ὑψώνουν γι' αὐτὸν, πολυπληθὴς χορός, δεήσεις πρὸς τὸν Κύριο;

«Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. α' 1). Τὰ ἀξιώματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τίς εὐθύνες, πού τὰ συνοδεύουν, δὲν τὰ παίρνει κανεὶς μὲ τὴ δική του θέλησι καὶ σπουδῆ, ἀλλὰ καλούμενος ἄνωθεν καὶ τοποθετούμενος σ' αὐτὰ καὶ σ' ἐκεῖνες ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς στέλεχος τῆς Ἐκκλησίας, χρειάζεται ἢ κλήσις. Αὐτὸ τὸ κάλεσμα, αὐτὴ ἡ ἐπιστράτευσις γίνεται πάντα ἄνωθεν, σπάνια μὲν μὲ ἀπ' εὐθείας τρόπο, συνηθέστατα δὲ μέσῳ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, μὲ ἐπιδοκιμασίαν καὶ συναίνεσιν τοῦ πληρώματός της ὁλοκλήρου. Εἶναι μία κλήσις πού προσκρούει στὴν ταπεινοφροσύνη τοῦ καλουμένου, καὶ γι' αὐτὸ ἔχει χαρακτῆρα ἀναγκαστικῆς ἐπιστρατεύσεως. Ὁ πραγματικὸς μύστης τοῦ Χριστοῦ δὲν παίρνει μόνος του ἓνα τέτοιο ἀξίωμα, ἀλλὰ βιάζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τὸ ἀναλάβῃ.

«Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί... ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ἦ ἓν ὑμῖν σχίσματα» (Α' Κορ. α' 10). Οἱ ἄνθρωποι τῆς διακόνου Χλόης εἶχαν εἰδοποιήσει τὸν Παῦλο γιὰ ἔριδες καὶ σχηματισμὸ προσωποληπτικῶν φατριῶν στὸ σῶμα τῆς Κορινθιακῆς Ἐκκλησίας. Κι' ὁ ἀπόστολος σπεύδει νὰ κηρύξῃ στοὺς ἐκεῖ πιστοὺς τὴν ἐνότητα, πού εἶναι ἡ πρώτη καὶ βασικὴ ιδιότης τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλο τὸ παρακάτω ἐδάφιο εἶναι ιδιαίτερα πολύτιμο στὴ γενιά μας, ὅπως ἦταν καὶ γιὰ κάθε χριστιανικὴ γενεά. Διότι ποτὲ δὲν ἔπαυσε καὶ δὲν παύει ὁ Ἀντίπαλος νὰ πλήττῃ τὴν ἐνότητα τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, πότε μὲ τὴν αἵρεσιν καὶ πότε μὲ τὰ σχίσματα, πού ἔχουν ὡς ἀφορμὴ τους μιὰ ἰδιαίτερη προσκόλλησιν πιστῶν σὲ ὠρισμένους πνευματικὸς τους πατέρες.

Ἡ Χριστὸς προσθέτει παρὰ πέρα ὁ Παῦλος, δὲν μοιράζεται, δὲν

κομματιάζεται. Τὸ σῶμά του εἶναι ἀκέραιο, ἀρμονικὰ συνδεδεμένο χάρις στὴν τελεία ἀγάπη καὶ τὴ μία ἀλήθεια.

Τὸ κήρυγμα τῆς ἐνότητος ἔχουν χρέος οἱ ποιμένες κι' οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὸ ἀπευθύνουν διαρκῶς καὶ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, προσέχοντας πρῶτα οἱ ἴδιοι μήπως προκαλέσουν τὴ διάσπασι τῆς ἐνότητος μὲ τὸ νὰ προβάλλωνται οἱ ἴδιοι ἀντὶ τοῦ Κυρίου.

«Ὁ λόγος τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις ἐστὶ» (Α' Κορ. α' 18). Ἡ ἀλλη μία θεμελιώδης προσηγορία τοῦ κηρύγματος γίνεται ἐδῶ. Ἡ διακονία τοῦ ἄμβωνος δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν σοφία τοῦ κόσμου ἢ μᾶλλον ναυαγεῖ ὅταν προσφύγη σ' αὐτή. Τὸ Εὐαγγέλιο εἶναι μωρία γιὰ τὸν κόσμο· κι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ μᾶς στενοχωρῆ, ἀλλὰ ἴσα ἴσα νὰ μᾶς στηρίξη, ὅταν ὁ λόγος μας κἀνὴ τέτοια ἐντύπωσι σ' ὅσους εἶναι τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ λόγος τοῦ σταυροῦ ἀποδείχεται δύναμις σὲ ὅσους τὸν οἰκειοποιοῦνται καὶ τὸν ἀποδέχονται.

«Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπερβολὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ». (Α' Κορ. β' 1). Ἴδου ὁ μεγαλύτερος φωτοδότης τοῦ κόσμου, ὁ ἀπρόσιτος σὲ θεολογία καὶ θεία λάμπι Παῦλος, πῶς ἀπογυμνῶναι τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν τέχνη τῆς ρητορίας κι' ἀπὸ τὶς περγαμνὲς τῆς φυσικῆς γνώσεως. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ στηριχθῆ στὰ δεκανίκια τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ὠραιοπλασίας γιὰ νὰ εἰσέλθῃ στὶς ψυχές. Δὲν περνᾷ ἀπὸ τὸ νοῦ μέσα μας, ἀλλὰ μονάχα ἀπὸ τὴν καρδιά μας. Ἡ ἀκαδημία εἶναι κάτι ξέχωρο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ὁ Παῦλος περιφρόνησε σὰν ἄχρηστο κι' ἐπικίνδυνο σύμμαχο τὴ σοφία τοῦ κόσμου τούτου στὸ ἀποστολικό του ἔργο, παρ' ὅλα πού ὁ ἴδιος ἦταν ἐγκρατέστατος στὴ θύραθεν παιδεία. Μᾶς δίνει, λοιπόν, ἕνα ὑπόδειγμα, πού πρέπει νὰ προσέξουμε πολὺ καὶ νὰ φιλοτιμηθοῦμε νὰ τὸ ἀναγράψουμε.

«Γάλα ὑμᾶς ἐπίτισα καὶ οὐ βρῶμα». (Α' Κορ. γ' 2). Ὅπως τὸ βρέφος δὲν μπορεῖ νὰ δεχθῆ στερεὰ τροφή, ἀλλὰ μονάχα τὸ γάλα, ἔτσι κι' ὅσοι βρίσκονται στὰ πρῶτα βήματα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἀντέχουν μόνο στὴν ἐλαφρὰ πνευματικὴ τροφή. Οἱ βαθεῖς ἀλήθειες τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι κάτι πού γιὰ νὰ προχωρήσῃ κανεὶς σ' αὐτὸ ἀπαιτοῦνται νεῦρα καὶ μῦς ἀσκημένοι, μιὰ πνευματικὴ ἡλικία, ὄχι τρυφερή, ἀλλὰ ὄριμη καὶ δυνατή. Τὸ ἐποικοδομητικὸ κήρυγμα ἔχει τὶς διαβαθμίσεις του ἀνάλογα μὲ τὴν κατάστασι αὐτῶν τοῦς ὁποίους ἀφορᾷ. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος, σὰν σοφὸς παιδαγωγός, δὲν

ἄνοιξε ἀπ' ἀρχῆς στοὺς νηπίους πνευματικὰ Κορινθίους τὶς ἀποθήκες τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ τοὺς ἔτρεφε μονάχα μὲ τὸ γάλα τῆς στοιχειώδους διδασκαλίας.

«Ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἤρξανεν ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶ τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων Θεὸς» (Α' Κορ. 6,7). Οἱ πιστοὶ εἶναι ἀνθρώπινο καὶ φυσικὸ νὰ ρέπουν σὲ μιὰ ἕξαρσι τῆς συμβολῆς τῶν καλῶν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας στὴν προκοπὴ τῆς. Αὐτοί, ὅμως, τί χρέος ἔχουν; Νὰ ἐκμηδενίσουν τὶς συμβουλές τους μπροστὰ στὴ δύναμι καὶ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Νὰ κόβουν στὴ ρίζα του τὸν θαυμασμὸ τῶν τέκνων τῆς πρὸς τὸ πρόσωπό του ὁ καθένας, ὑπερεξαίροντας τὸν μόνον πραγματικὸ συντελεστὴ κάθε προόδου καὶ αὐξήσεως, δηλαδὴ τὸν Θεό. Οἱ ἄνθρωποι, πού ἐκεῖνος χρησιμοποιοεῖ ὡς ὄργανά του, φτιάχνουν μόνον τὶς προϋποθέσεις. Τὸ πραγματικὸ ἀποτέλεσμα ὀφείλεται ἀποκλειστικὰ στὴ δύναμι, στὴν ἀγάπη καὶ στὴ σοφία τοῦ Θεοῦ.

«Ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῶ» (Α' Κορ. 8' 10). Μὲ ἕξαισιες ἀντιθέσεις σ' αὐτὸν τὸν στίχο, ὁ ἀπόστολος καθιστᾷ ἀνάγλυφο τὸ τί διακρίνει τοὺς ἡγέτες τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν λαόν τῆς. Δὲν πρόκειται γιὰ τὴν αἴγλη τοῦ ἀξιώματός τους, ἀλλὰ ἀπεναντίας γιὰ τὸ ὅτι ὑποφέρουν πρὸς χάριν τοῦ ποιμνίου. Ἡμεῖς, λέγει, παρουσιαζόμεσθε ὡς ἀνόητοι πρὸς χάριν τοῦ Χριστοῦ. Στερούμεθα τὴν ἀνάπαυσι, τὶς γήινες ἀπολαυές, τὴν ὁμαλὴ ζωὴ, ἀφοσιωμένοι καθὼς εἴμασθε στὴν κατάρτισί σας. Κι' ἔτσι, ἢ κατὰ κόσμον αὐτῆ μωρία μας ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα τὸ νὰ εἶστε σεῖς φρόνιμοι ἐν Χριστῶ, νὰ ἔχετε εἰσέλθει στὴν ἄνωθεν σοφία. «Ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί». Ἡμεῖς στερούμασθε κάθε στήριγμα σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, μοιάζουμε σὰν τὰ φύλλα πού παρασύρει ὁ φθινοπωρινὸς ἄνεμος, βρισκόμασθε κάτω ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὴ βία τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, γιὰ νὰ εἶσθε σεῖς δυνατοὶ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀσάλευτοι πάνω στὶς ἀλήθειες τῆς Γραφῆς, ἀσκημένοι ἀθληταὶ ἀπὸ τὸ παράδειγμα καὶ τὴ διδασκαλία μας στὸ στάδιο τῶν ἀρετῶν. «Ἡμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι». Σεῖς εἶστε σκιασμένοι ἀπὸ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, λάμπετε μέσα τῆς. Γιατί; Διότι σᾶς σηκώσαμε τόσο ψηλά ἡμεῖς οἱ πνευματικοὶ σας ὁδηγοί, μὲ τὸ νὰ πέσουμε πρὸς χάριν σας στὴν κάθε λογῆς καταφρόνια καὶ ἀτίμωσι.

«Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταὶ μου γίνεσθε» (Α' Κορ. 8' 16). Ὁ ποιμὴν, χωρὶς νὰ τὸ φωνάζη, ἐπαναλαμβάνει αὐτὴ τὴν προτροπὴ. Εἶναι κάτι φυσικὸ νὰ παρουσιάζεται ὡς ὑπόδειγμα στὸ ποίμνιο. Ὁ

βίος κι' ἡ πολιτεία του, ἀπὸ κάθε πλευρά, εἶναι ἓνα προσκλητήριο πρὸς μίμησι, πρὸς ἀντιγραφή. Γ. αὐτό, λοιπόν, ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ εἶναι «προσέχων ἑαυτῶ» σὲ ὅλα, νὰ συμπεριφέρεται ἄψογα, νὰ βρίσκεται παρὼν στὸ πεδίο ἐφαρμογῆς κάθε ἀρετῆς. Αὐτὸς εἶναι, γιὰ τὰ λογικά του πρόβατα, ἡ τελειότερη ἐπανεκδοσι καὶ συνέχεια τοῦ Χριστοῦ, τοῦ θείου προτύπου καὶ ὑπογραμμοῦ, κάθε ἀναγεννημένης ψυχῆς.

«Εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέας εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω» (Α' Κορ. η' 13).

Τὸ σκάνδαλο μπορεῖ νὰ προέλθῃ ἀπὸ δύο αἰτίες: ἀπὸ πραγματικὴ ἐνοχὴ ἢ ἀπὸ ἀπλή ἄπροσεξία. Ἐδῶ θίγεται ἡ δεύτερη περίπτωση. Οἱ ἀκατάρτιστοι ἀδελφοὶ μποροῦν νὰ κλονισθοῦν στὴν πίστι, ὅταν δοῦν τὸν ἄλλο χριστιανὸ καὶ πρὸ παντὸς τὸν ποιμένα τους νὰ κάνῃ κάτι ποῦ ἀντικειμενικὰ δὲν εἶναι ἁμαρτία, ἀλλὰ γιὰ τὴ δική τους ἀδύνατη κρίσι εἶναι. Πρέπει, λοιπόν, νὰ προσέχουμε, ὥστε τίποτε στὴ συμπεριφορά μας, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀντιβαίνει οὐσιαστικὰ στὸ θεῖο νόμο, νὰ μὴ δώσῃ λαβὴ σκανδαλισμοῦ στοὺς ἄλλους πιστοὺς. Προτιμότερο εἶναι νὰ στερηθοῦμε ὀλότελα ὠρισμένες χαρές, ποῦ ὁ Θεὸς μᾶς τὶς ἐπιτρέπει, παρὰ νὰ γίνουμε ἀφορμὴ ἀπωλείας μιᾶς ψυχῆς ἐξ αἰτίας τους. Τὸ παράδειγμα, ποῦ φέρει ὁ Παῦλος σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, εἶναι πολὺ εὔγλωττο, κι' ἡ παρὰ πάνω διακήρυξις του πρέπει νὰ τεθῆ σὰν χρυσὸς κανόνας στὴ ζωὴ τοῦ κληρικοῦ.

«Ἡ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε» (Α' Κορ. θ' 2). «Ὅπως τὰ παιδιὰ συνήθως ἔχουν τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκείνων ποῦ τὰ ἔφεραν στὸν κόσμον, ἔτσι καὶ στὸ ποίμνιο εἶναι ἀποτυπωμένη ἡ εἰκόνα τοῦ ποιμένου. Ἄν αὐτὸς εἶναι θερμὸς στὴν πίστι, ἀκριβῆς στὴν τήρησι τοῦ θείου θελήματος, βαθεῖα ὀρθόδοξος, οἱ ιδιότητές του αὐτές θ' ἀντικατοπτρίζονται καὶ στοὺς χριστιανούς του. Ἄν ὁμως, εἶναι ἀνάξιος τῆς ἀποστολῆς του, ἀσφαλῶς ἡ εἰκόνα ποῦ θὰ παρουσιάσῃ τὸ ποίμνιό του θὰ εἶναι θλιβερή. Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως ἡ κάθε ψυχὴ θ' ἀπολογηθῇ γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Οἱ ψυχὲς ὁμως τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἱερέων θὰ κληθοῦν νὰ ἀπολογηθοῦν ὄχι μόνον γιὰ τὸν ἑαυτὸ της ἢ κάθε μία, ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὰς ἄλλες.

ΑΚΥΛΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσω ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΕΟΡΤΟΔΡΟΜΙΟΝ

10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΙ

«*Ενδυναμού ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*
(*Β' Τιμοθ. β' 1*)

Ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ γενναιοῦτης εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπάρχουν εἰς νέους καὶ ἀκμαίους ἀνδρας. Ἴδου ὅμως ἕνας θαλερώτατος γέρων μὲ νεανικὸν σφρίγος καὶ ἀκατάβλητον ψυχικὴν δύναμιν. Προκαλεῖ κατάπληξιν, ὁμολογουμένως, ὁ ἥρωϊσμός τοῦ ἐορταζομένου ἱερομάρτυρος ἀγίου Χαράλαμπος, ὁ ὁποῖος ἀντιμετώπισε τὸ μαρτύριον εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν 113 ἐτῶν! Ἐγεννήθη περὶ τὰ τέλη τοῦ πρώτου αἰῶνος καὶ διετήρει ὅλην τὴν ψυχικὴν του ζωτικότητα ἐνῶ ἐπλησίαζεν ὁ τρίτος αἰὼν (†198 μ.Χ.). Εἶναι ἀξίον θαυμασμοῦ πῶς δὲν κατέπεσε μὲ τὴν ἡλικίαν τὸ ἀκλόνητον θάρρος του, πῶς δὲν ἐκάμφθη ἡ ἀποφασιστικότης καὶ ἡ αὐταπάρνησις του. Τὸ παράδειγμα του ἀποδεικνύει πόσον δυνατὸς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, πού ἀενδυναμοῦται ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

1. Ἦτο ἱερεὺς εἰς τὴν Μαγνησίαν τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐξῆσεν εἰς ἡμέρας μαρτυρικὰς διὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἐν τούτοις ἐφθάσεν εἰς βαθύτατον γῆρας χωρὶς νὰ τοῦ συμβῇ κακόν. Ὁ Θεὸς τὸν ἐφύλαττε διὰ κρισιμωτέρας στιγμᾶς. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ζωὴ του ἦτο συνεχῆς ἀσκήσις τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐξῆ κατὰ Χριστόν. Ὑπηρέτει μὲ ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν ὡς ποιμὴν καὶ διδάσκαλος τῶν χριστιανῶν. Καὶ εἰργάζετο μὲ ἀκατάβληπτον ἐνεργητικότητα τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλανθρωπίας πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ ἀσθενοῦντας.

Ποῖον νὰ ἦτο ἄραγε τὸ μυστικὸν τῆς ζωτικότητος τοῦ γέροντος αὐτοῦ ἱερέως; Ποῖα δύναμις τὸν ἐνεψύχωνε καὶ ἀνεκάλυξεν ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητά του; Τὸν ἐνεδυνάμωνεν ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. Αὐτὴ ἀνέκαθεν τὸν ἐγιγάντωνεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀγιότητος, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του πρὸς τὸν Χριστόν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον.

Ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως (*ἀπερίκειται ἀσθένειαν*) (Ἐβρ. ε' 2). Εἴμεθα ἀδύνατοι. Καταβαλλόμεθα ἀπὸ τόσα καὶ τόσα κακὰ πού μᾶς συμβαίνουν. Καὶ νικώμεθα συχνότατα ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀδυναμίας μας. Συναισθανόμεθα πολλάκις ὅτι εἴμεθα ἀνίσχυροι νὰ ἀντιμετωπίσωμεν κινδύνους, πού μᾶς εὐρίσκουν ἢ νὰ

πραγματοποιήσωμεν κάποιο ιδεῶδες ψυχικό ἀνάβασμα πού ποθοῦμεν.

Ἐπάρχει, ἐν τούτοις, ὁ συντελεστής τῆς δυνάμεως πού μάς εἶναι ἀπαραίτητος. Εἶναι ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. Πρὸς αὐτὴν παρέμπει ὁ Ἄπ. Παῦλος, ὅταν λέγη «ἐν δυνάμει ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Συνιστᾷ νὰ ἐπωφεληθῆται ὁ χριστιανὸς τῆς ὑπερφυσικῆς ἐκείνης δυνάμεως πού καλεῖται θεία χάρις καὶ πηγάζει ἀπὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πράγματι δὲ ἐκπληττεται ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὴν δυνάμει πού βλέπει εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὅταν διατελῆ ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς θείας χάριτος. Ὁ χριστιανὸς πού εὐρίσκεται εἰς συνεχῆ ἐπαφὴν μὲ τὸν Θεόν, διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς μελέτης τοῦ λόγου Του, συμμετέχει εἰς τὰ ἁγιαστικά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν γένει ζῆ μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν τῆς Χάριτος, «ἐν δυνάμει τῆς χάριτος» πράγματι καὶ γίνεται ἱκανὸς νὰ νικήσῃ «τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» τοὺς τέσσαρας ἰσχυροτάτους ἐχθροὺς τοῦ ἀνθρώπου: τὸν κόσμον τῆς ἁμαρτίας, τὴν σάρκα, τὸν διάβολον, καὶ τὸν φόβον τοῦ θανάτου.

2. Ἐξησκημένος εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν τριῶν πρώτων ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοὺς ὁ Ἅγιος Χαραλάμπης, εὐρέθη ἔτοιμος καὶ πάνοπλος διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὸν τέταρτον, τὸν φόβον τοῦ θανάτου. Ὅταν συνελήφθη, κατὰ τὸν ἐπὶ Σεπτιμίου Σευήρου διωγμὸν, ὁ ἑπαρχὸς τῆς Μαγνησίας Λουκιανὸς τὸν ἠπειλήσεν ὅτι θὰ τὸν ἐβασάνιζε σκληρὰ, ἐὰν δὲν ἐπέιθετο νὰ ἀρνηθῆ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰ εἶδωλα. Ἄλλ' ὁ ἀτρόμητος γέρον τοῦ ἀπήντησε: «κακῶς ἔκρινες δι' ἓνα ἱερέα τοῦ Χριστοῦ, ὅτι θὰ τὸν φοβίσουν ἀπειλαὶ βασάνων καὶ θανάτου. Ἐπειτα, ἐγὼ ἐξώφλησα πλέον μὲ τὴν ζωὴν· ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ εἶχα ἀποθάνει· ἐπομένως, διὰ τοῦ θανάτου θὰ μοῦ δώσῃς αὐτὸ πού κάθε ἡμέραν πλέον περιμένω». Ὁ ἑπαρχὸς τοῦ συνιστᾷ νὰ σκεφθῆ τὸ βαθὺ τοῦ γῆρας. Ἄλλὰ «εἰς τοὺς ἰδικούς μας ἀγῶνας—ἀπαντᾷ ὁ ἅγιος—τὸ πᾶν εἶναι ἡ ψυχικὴ δύναμις καὶ ἡ ἀυταπάρνησις. Αὐτὰ δὲν καταπίπτουν μὲ τὴν ἡλικίαν. Ἀμφιβάλλεις, ἑπαρχε; Δοκίμασε». Ἐπηκολούθησε πράγματι ἀγριώτατος βασανισμὸς τοῦ γέροντος. Τοῦ ἀπέσπασαν ὅλον τὸ δέρμα. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀφορήτων πόνων, ὁ γενναῖος ἱερομάρτυς τοῦ Χριστοῦ ἔψαλλεν ὕμνους, ἐνῶ οἱ δήμιοι ἐξετέλουν τὴν θηριώδη καὶ φρικαλέαν πράξιν τῆς ἐκδοραῖς, ὅπως εἰς τὰ κοινὰ σφάγια.

Ἄλλ' εἶπομεν ὁ ἅγιος εἶχε προπονηθῆ ἄριστα διὰ τὴν ὥραν αὐτὴν. Ὅλη ἡ μακρὰ ζωὴ του ἦτο γεμάτη ἀπὸ πνευματικὰ γυμνάσματα καὶ παλαίσματα ἐναντίον οὐχὶ εὐκαταφρονήτων ἐχθρῶν.

Ἡ αὐτοπερίστατος ἀμαρτία ἀποτελεῖ διὰ τὸν Χριστιανὸν καθημερινὸν πάλαισμα. Κόσμος, σὰρξ καὶ διάβολος εἶναι συνήθεις πολέμιοι τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅσοι ὀπλίζονται μὲ τὴν θείαν χάριν, καὶ πολεμοῦν μὲ θέλησιν ἰσχυρὰν ἐναντίον αὐτῶν, ἀναδεικνύονται ὄντως δυνατοὶ καὶ ἱκανοὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν μὲ ἡρωϊσμὸν καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. Ὁ ἅγιος Χαραλάμπης ἐνίκησε καὶ εἰς τὰ τέσσαρα μέτωπα. Ἡ γενναιότης του κατὰ τὸ φρικτὸν μαρτύριον εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῶν προηγηθέντων ἄθλων του εἰς τὰ ἄλλα μέτωπα.

Ἄς μὴ μᾶς διαφεύγη, ἀγαπητοί, ὅτι ὁ Χριστιανὸς δὲν φθάνει εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς ἀρετῆς του μὲ ἓνα ἄλλα. Ἡ δύναμις τῆς χριστιανικῆς προσωπικότητος ἀποκτᾶται μὲ συνεχῆ ἄσκησιν. Καὶ ὁ ἀπόστολος εἶπεν αὐτὸν δὲν δύναμο ὕ (ἔχει ἐνδυναμώθητι) ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Θέλει νὰ τονίσῃ ὅτι ὁ καταρτισμὸς καὶ ἡ ἐποικοδομὴ τοῦ χριστιανοῦ χρειάζεται συνεχῆ προσπάθειαν. Προπονεῖται δὲ ὁ ἀδύνατος ἄνθρωπος, ὅπως οἱ ἀθληταί, εἰς τὰ μικρότερα καὶ ἀπλούστερα, διὰ νὰ γίνῃ βαθμηδὸν ἱκανὸς διὰ μεγαλύτερα καὶ δυσκολώτερα. Μὴ περιμένετε ποτὲ κάτι σπουδαῖον ἀπὸ ἄνθρωπον, πού δὲν ἔχει ἀκονίσει τὴν θέλησιν του ἐπὶ μακρὸν εἰς πολλὰ ἄλλα, ὀλιγώτερον κρίσιμα, σημεῖα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ θεία χάρις πρέπει νὰ τροφοδοτῇ καὶ νὰ ἐνισχύῃ καθημερινῶς τὴν ἀγωνιστὴν χριστιανόν. Πολλὴ προσευχὴ, καὶ μελέτη ἐποικοδομητικῆ, καὶ τακτικῆ μυστηριακῆ ζωῆ (προσέλευσις εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας), καὶ ἔμπρακτος ἐξάσκησις εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν, εἶναι ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις, διὰ νὰ δημιουργηθῇ μία ἰσχυρὰ χριστιανικὴ προσωπικότης.

«Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν», εἶπεν ὁ Κύριος (Ἰω. ιε' 5). Οἱ δύο δὲ Κορυφαῖοι Ἀπόστολοι Του ἐγνώρισαν τοῦτο ἐκ πείρας. Ἀρνητικῶς ὁ Πέτρος, ὅταν ἐστηρίζετο εἰς τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἔλεγε μὲ αὐτοπεποιθήσιν ὅτι ἤτο ἔτοιμος νὰ συναποθάνῃ μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ τὸν ἤρνεϊτο. Τὸν ἤρνήθη ὅμως κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἀπεδείχθη εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἀνίσχυρος χαρακτήρ. Ἐνῶ, ἐὰν ἤσθάνετο τὴν ἀδυναμίαν του καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν παρὰ Κυρίου ἐνδυναμώσιν, ἀναμφιβόλως θὰ ἐστέκετο καλύτερα κατὰ τὴν ὥραν τῆς δοκιμασίας. Ὁ Παῦλος, ἐξ ἄλλου, ἐγνώρισε θετικῶς τὴν ἀξίαν τῆς θείας χάριτος, ὡς παράγοντος μεγάλῃς ἐνδυναμώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ ὑποστῇ «σκόλοπα τῆ σαρκί», ἀσθένειαν παρατεινομένην καὶ ἀθεράπευτον. Διότι τότε εἶδεν ἐπάνω εἰς τὰ πράγματα τί σημαίνει ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Κυρίου «ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου ἢ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. ιβ' 9).

Καὶ ὁ μὲν ἅγιος Χαράλαμπος ἐν τέλει ἀπεκεφαλίσθη, κατόπιν προσωπικῆς διαταγῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σευήρου, παρ' ὅλην τὴν προσπάθειαν τῆς θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Γαλήνης νὰ μεταπέσῃ τὸν πατέρα της καὶ νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν φονικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν. Μένει ὁμοῦς εἰς τὸν αἰῶνα τὸ παράδειγμα του· παράδειγμα ἀνθρώπου ἀποδείξαντος διὰ τῆς ὅλης ζωῆς του, καὶ διὰ τοῦ θανάτου του, τὴν ἀξίαν τῆς ἀποστολικῆς παραγγελίας «ἐν δυνάμοϋ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΑ ΦΙΛΟΘΕΗΝ

Η Ρ Ω Ξ Δ Ε Σ

«Αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων».
(Πράξ. θ' 36)

Ὡς ἀκτῖνες φωτεινές, μέσα στὸ σκοτάδι τῆς μακρᾶς δουλείας τοῦ ἔθνους μας, προβάλλουν μερικὲς φυσιογνωμίες προσώπων ἡρωϊκῶν, ποὺ εἰργάσθησαν μὲ φλογερὰν πίστιν διὰ τὸν λαόν. Μία ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ ἁγία Φιλοθέη, τῆς ὁποίας ἐορτάζομεν τὴν μνήμην.

1. Ἦτο Ἀθηναία, καὶ διὰ τοῦτο ἰδιαίτερος ὑμνεῖται καὶ τιμᾶται ἀπὸ τὸν Ἀθηναϊκὸν λαόν. Ἡ προσωπικότης καὶ τὸ ἔργον της περικοσμεῖ τοὺς νεωτέρους χρόνους (1526—1589). Ἀνῆκεν εἰς μίαν ἀριστοκρατικὴν Ἀθηναϊκὴν οἰκογένειαν (Μπενιζέλου) καὶ εἶχεν ἄφθονα τὰ μέσα, ὥστε καὶ μόρφωσιν νὰ λάβῃ—ὅσον ἦτο δυνατὸν νὰ μορφωθῇ μία κόρη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης—καὶ ὑγιᾶ κοινωνικὴν ἀντίληψιν νὰ ἀποκτήσῃ. Πολὺ ἐνωρὶς παρουσίασε τὴν διάθεσιν ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' οἱ γονεῖς της τῆς ἐπέβαλον τὸν γάμον εἰς πολὺ μικρὰν ἡλικίαν, οὐδὲ κἂν ἐφηβικὴν. Τὸ δυσάρεστον ὁμοῦς καὶ τὸ θλιβερόν ἦτο, ὅτι ὁ γάμος της ὑπῆρξε πολὺ ἀτυχήσ. Πραγματικὸν μαρτύριον. Ἄνθρωπος βάναισος καὶ σκληρός, χωρὶς καμμίαν κατανόησιν, τῆς ἔκανε τὶς ἡμέρας μαῦρες καὶ σκοτεινές. Συνηθισμένο λάθος τῶν γονέων, ποὺ σὲ ζητήματα τόσον σοβαρά, ὅπως ὁ γάμος, ἀποβλέπουν περισσότερον εἰς τὸ εὐκατάριστον τοῦ συζύγου καὶ ὀλιγώτερον εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν ψυχικόν του κόσμον.

Ἡ περίπτωσις αὐτὴ τοῦ ἀποτυχημένου γάμου τῆς Φιλοθέης μᾶς ὑπενθυμίζει, ἀπὸ νοθαρῶς χριστιανικῆς ἀπόψεως, τὴν σχέσιν

τοῦ γάμου πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ πρέπει νὰ ἐπαναλάβωμεν, καὶ διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ γάμου, τὴν φράσιν τοῦ Κυρίου «*ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσονται ὑμῖν*» (Ματθ. 5' 33) Πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ μάθουν ὅτι ὀφείλουν, κατὰ κανόνα, νὰ ζητοῦν πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, δηλαδή, προκειμένου περὶ γάμου, νὰ ζητοῦν πρωτίστως ἄνθρωπον καλλιεργημένον καὶ με προσπάθειαν νὰ σφυρηλατῇ τὸν χαρακτῆρά του, διὰ νὰ ζῆ ὡς πολίτης τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲ θὰ ὑπάρχη ἡ προϋπόθεσις αὐτή, «*πάντα προστεθήσεται ὑμῖν*», θὰ ἐπακολουθήσῃ ζωὴ εὐλογημένη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀρμονικῆ.

2. Ἄλλ' εἶναι ἄξιον προσοχῆς, ὅτι ἡ νεαρὰ ἐκείνη κόρη, ποὺ μπῆκε στὰ βάσανα ἐνὸς ἀποτυχημένου γάμου σὲ τόσο μικρὰν ἡλικίαν, ἀντιμετωπίζει τὸ δρᾶμά της με ἀνωτερότητα, με ὑπομονήν, με καρτερίαν. Οὐδέποτε ἐσκέφθη, ὅπως θὰ ἐσκέπτοντο ἄλλες, περὶ χωρισμοῦ καὶ διαλύσεως τοῦ γάμου. Ἐπὶ τέλους, σκέπτεται, αὐτὸς εἶναι ὁ σταυρὸς της. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ εἶχε προβλεφθῇ τὸ ζήτημα. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἤλθαν ἐτσι τὰ πράγματα, δὲν θέλει νὰ ἀθετήσῃ αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Χριστὸς διὰ κάθε χριστιανὸν «*ἀρά τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι*». Δὲν διανοεῖται κἀν νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου της. Ἄλλὰ ἐγκαρτερεῖ καὶ προσεύχεται νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Θεὸς φωτισμὸν καὶ διόρθωσιν. Ἀντλεῖ ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῆς καρδίας της καλωσύνην καὶ τὴν προσφέρει εἰς τὸν ὄμιον σύζυγον, μήπως τοῦ μαλάξῃ τὴν καρδιὰ καὶ συνέλθῃ. Καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν διορθώσῃ. Ἐδῶκεν ὅμως τὴν λύσιν ὁ Θεός, διότι μετὰ τρία ἔτη τὸν ἤρπασε τὸ δρέπανον τοῦ θανάτου.

Αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ λύσις τοῦ γάμου καὶ ἡ μόνη λύσις τοῦ οἴου-δήποτε σχετικοῦ δράματος, διὰ τὸν χριστιανόν. Ὁ Θεὸς ἄλλοτε φωτίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ συνέρχεται, ἄλλοτε δίνει στὸν ἄλλον ὑπομονήν—καὶ ἔρχεται ἡ ὥρα τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ὑπομονῆς καὶ τὸ δρᾶμα ἔχει αἴσιον τέλος—ἄλλοτε δὲ ὁ Θεὸς ἐπεμβαίνει με βιαιότερον τρόπον, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἁγίας Φιλοθέης, τῆς ὁποίας τὸν ἀποτυχημένον γάμον διεδέχθη ἡ χηρεία. Ἐπὶ πλέον ὅμως, διὰ τὰς περιπτώσεις αὐτάς, πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμεν μίαν φράσιν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἡ ὁποία ἀπευθύνεται εἰς κάθε ἄνθρωπον ποὺ ἐδοκίμασε πικρίαν σὲ ζήτηματα τριούτου εἴδους: «*τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;*» (Α' Κορ. ζ' 16) Αὐτὸ σημοίνει· ποῦ ξέρεις, μήπως

τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ εἶναι τέτοιον, ὥστε μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν καλωσύνην σου, νὰ γίνῃς σὺ τὸ ὄργανον τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ σωθῇ ὁ ἄνθρωπός σου; Ἐν ὑποταγῇ λοιπὸν εἰς τὸ θεῖον θέλημα ὀφείλεις νὰ ὑπομένῃς καὶ νὰ περιμένῃς, καὶ νὰ ἐλπίζῃς καὶ νὰ αἰσιοδοξῇς καὶ «ὡς ἐλπὶς οὐ καταίσχυει».

Παρόμοια δράματα ἀντιμετωπίζονται πολλάκις ἐν σχέσει πρὸς ἄλλα μέλη τῆς οικογενείας, π.χ. πρὸς τὸ παιδί, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσηί σου τῆς Χανααναίας γυναικὸς τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς ὁποίας ἡ κόρη ἔπασχεν ἀπὸ δαιμονοληψίαν. Τὶ ἔκανε τότε ἡ δυστυχὴς Χαναναία; Ἐσκέφθη ποτὲ νὰ χωρίσῃ τὸ παιδί της ἀπὸ τὴν οικογένειαν, εἰς τὴν ὁποίαν τόσῃν λύπῃν καὶ ἀναστάτῳσιν ἐπέφερε; Κάθε ἄλλο. Ἀντιθέτως, ἠσθάνετο ὡς μητέρα στοργὴν πρὸς τὸ παιδί της, καὶ ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν Κύριον, διὰ νὰ τὸ θεραπεύσῃ. Καὶ πράγματι «ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης» (Ματθ. ιε' 28). Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἐὰν πρόκειτο διὰ δεσμὸν ἐξ αἵματος, κάνομεν συνήθως ὑπομονὴν καὶ ὑποφέρομεν πολλὰς πικρίας. Ἄλλ' ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου (καὶ ἐν γένει δεσμοῦ ἐξ ἀγχιστείας), πολλοὶ ἄνθρωποι σπεύδουσι πρὸς τὴν σύντομον λύσιν. Λησμονοῦσι ὅτι ὁ δεσμὸς τοῦ γάμου εἶναι ἡ ὑψίστη συγγένειος. Δὲν ἔχουσι διάθεσιν ἡρωϊκὴν καὶ μαρτυρικὴν. Διότι μάρτυρες δὲν εἶναι μόνον ἐκεῖνοι ποὺ κατεσπαράχθησαν μέσα εἰς τὰ ἀμφιθέατρα ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἐβασσανίσθησαν ἀπὸ τοὺς διώκτας· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐπέρασαν κάποιον σιωπηρὸν μαρτύριον, ὅχι ὀλιγώτερον ὀδυνηρὸν, τὸ ἀντιμετώπισαν ὅμως μὲ ὑπομονὴν ὡς χριστιανοί, λέγοντες «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν οὕτω καὶ ἐγένετο· εἶη τὸ ἔνομα Κυρίου εὐλογημένον» (Ἰώβ α' 21).

3. Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ Ἁγία Φιλοθέη ὑπῆρξε δυναμικὸς χαρακτήρ. Καὶ ὅταν τὸ μαρτύριον τοῦ ἀποτυχῆμένου γάμου διαδέχεται ἡ χηρεία, καὶ τὴν χηρείαν ὁ θάνατος τῶν γονέων της, καὶ ἰσπὰ εὐρίσκειται ἔρημη καὶ μόνη, βυθισμένη εἰς τόσῃν θλίψιν, εὐρίσκει τὸν τρόπον διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν ζεφερὰν αὐτῆν κατάσταση. Εἶρει, ὅτι ὑπάρχουσι ἔργα δημιουργικὰ, κοινωνικῆς φύσεως, ποὺμποροῦν νὰ τῆς γεμίσουσι τὴν ζωὴν μὲ χαρὰν καὶ ἰκανοποίησιν. Καὶ, ἀντὶ νὰ κλοῖῃ καὶ νὰ θρηνηῇ, ἐπονέρχεται εἰς τὰς παλαιὰς της κλίσεις. Ὁραματίζεται τὸ μοναστήριον, πρὸς τὸ ὁποῖον εἶχε ποιδιόθῃ τὴν κλίσιν. Ἄλλὰ σκέπτεται, ὅτι ἔχει περιουσίαν· ὅτι ἔχει μὲρφοσι· ὅτι εἶναι νέα γυναῖξ· ὅτι μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπάρχουσι πολλὰς νέες ποὺ τίς ἐποφθολιμῶ ὁ βάρβαρος κατακτητῆς· ὅτι ὑπῆρχον καὶ χορέμια, ὅπου ἔκλειναν

πολλές, διὰ νὰ χάσουν καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν των ὑπόστασιν. Θέλει λοιπὸν νὰ δημιουργήσῃ τὸ κατάλληλον ἄστυον. Κοι ἰδρύει, πρὸς τὸ σκοπὸν αὐτόν, «Παρθενῶνα» τύπου μοναστηριακοῦ. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ ἦτο βεβαίως ὁ κύριος προορισμὸς τοῦ μοναστηριακοῦ αὐτοῦ συγκροτήματος. Ἀπέβλεπεν ὅμως εἰς σπουδαίους κοινωνικοὺς σκοποὺς, εἰς φιλοanthρωπικὰ κυρίως ἔργα, καὶ πρὸ πάντων εἶχε σκοπὸν νὰ κατηγγῆ τὰ μέγα κορίτσια, νὰ καλλιεργῆ εἰς αὐτὰ τὸ φρόνημα τῆς εὐσεβείας καὶ νὰ τὰ περιφρουρῆ ἀπὸ κάθε ἠθικὸν κίνδυνον.

Καὶ ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα ἐδημιούργησεν ἡ Φιλοθέη, ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλοanthρωπικὰ, διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ. Γνωστὸν προάστειον τῶν Ἀθηνῶν εἶναι τὸ «Ψυχικόν». Ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχε νερό. Εἰς τὴν Ἀγίαν Φιλοθέην ὀφείλεται ἡ διάνοξις φρέατος. Κοι ἐπειδὴ τὸ ἔκανε «γιὰ ψυχικόν», ὠνομάσθη «Ψυχικόν» ἢ περιοχὴ. Ἄλλα προάστεια, ἢ «Φιλοθέη» καὶ ἡ «Καλογραῖζα», (ἀλβανικὴ παραφθορὰ τῆς λέξεως καλογραῖα) ὠνομάσθησαν τοιοῦτοτρόπως ἐκ τῶν φιλοanthρωπικῶν ἔργων καὶ ἐγκισταστάσεων τῆς Ἀγίας Φιλοθέης. Εἰς τὰς Ἀθήνας, (ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερον ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ) ἔκτισε ναὸν καὶ μοναστήριον. Ἐπεξέτεινε τὸ ἔργον τῆς καὶ εἰς τὰ νησιά, ἰδίως εἰς τὴν Κέον (Τζιάν), ὅπου ἐδημιούργησεν εὐνοϊκὰς συνθήκας, διὰ νὰ ὑπάρχῃ ἀσφάλεια πίστεως καὶ ἠθικῆς, καὶ δὴ καὶ προαγωγὴ τῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς τῶν κατοίκων. Ἀργότερον τὴν συνέλαβον οἱ Τούρκοι, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, τοῦ πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἐβασάμισαν καὶ ἀπέθανε μαρτυρικῶς.

Ὅμως αὐτὴ ἡ ζωὴ δὲν ὑπῆρξεν ἀποτυχημένη. Ὑπῆρξεν, ἀντιθέτως, δημιουργικὴ. Αὐτὴ ἡ σκέψις καὶ ἡ κατεύθυνσις τῆς δημιουργικότητος τῆς ἔδωκε τὸ νόημα καὶ τὴν χορὰν τῆς ζωῆς. Πόσες ὑπάρξεις, μὲ δυνατότητος οἰκονομικὰς καὶ ψυχικὰς, μαραίνονται, ἐξ αἰτίας διαφόρων ἀποτυχιῶν τῆς ζωῆς, ἐνῶ θὰ μπορούσαν νὰ εὐρουν ὑψηλὸν προορισμὸν, μιμούμεναι τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγίας Φιλοθέης. Καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὑπάρχουν εὐτυχῶς ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι προσφέρονται καὶ ἐργάζονται διὰ τὸν πλησίον, ἐνῶ, συγχρόνως, καὶ οἱ ἴδιοι ὠφελοῦνται καὶ εὐρίσκουν τὸ ἀληθὲς νόημα τῆς ζωῆς.

Αἱ σκέψεις καὶ τὰ διδάγματα ταῦτα ἄς εἶναι ὁ φόρος τῆς εὐλαβείας ἡμῶν πρὸς τὴν Ἀθηναίαν ὀσιομάρτυρα Ἀγίαν Φιλοθέην, τὴν μεγάλην αὐτὴν ἡρωίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει πλήρη ἐφαρμογὴν ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὅτι «ὅτι ἡ ν π λ ἡ ρ η ς ἀ γ α θ ῶ ν ἔ ρ γ ω ν».

23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΠΟΛΥΚΑΡΠΙΟΝ

“ ΕΙΣ ΑΝΔΡΑ ΤΕΛΕΙΟΝ... ,

« ... μέχρι καταντήσωμεν ... εις άνδρα τέλειον,
εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού ».
(Εφεσ. δ' 13).

Δέν ήτο μόνον γέρων κατά την ηλικίαν ό σήμεραν έορταζόμενος 'Ιερομάρτυς Πολύκαρπος. 'Ητο πρό πάντων ολοκληρωμένη χριστιανική προσωπικότης. 'Ητο άνθρωπος με την σοφήν κρίσιν' ό άνθρωπος με την ώριον την χριστιανικήν πείραν. Διά να χρησιμοποιήσωμεν την φράσιν του σημερινού αποστολικού αναγνώσματος ήτο ό άνθρωπος που έφθασεν « εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού ».

2. 'Ητο σύγχρονος του Ευαγγελιστου 'Ιωάννου του θεολόγου, ό όποιος, μετά τον θάνατον του πρώτου 'Επισκόπου Σμύρνης Βουκόλου, τον ανέδειξε διάδοχον της επισκοπής Σμύρνης. Δέν γνωρίζομεν πολλά περί της ηλικίας της νεότητος και της άκμής του. Είναι όμως πολυ χαρακταριστικόν κάτι που αναφέρεται εις την 'Αποκάλυψιν του 'Ιωάννου· ότι δηλ. αυτός ό Θεός εντέλλεται εις τον Ευαγγελιστήν να γράψη εις τον έπίσκοπον της Σμύρνης—και αυτός ήτο ό Πολύκαρπος—ότι είναι πνευματικά πλούσιος. « *άλλα πλούσιος ει* » 'Αποκ. β' 9). 'Η μαρτυρία αυτή του λόγου του θεού βεβαιώνει ότι ό ιερός Πολύκαρπος, από απόψεως ψυχικής καταρτίσεως, ειχεν όλα τα γνωρίσματα μιās άφθόβου πνευματικής καρποφορίας και μιās πλήρους χριστιανικής ώριμότητος.

Πράγματι. 'Αφ' ότου ήξιώθη να γνωρισθῆ με « *αυτόπτας και ύπηρέτας* » του 'Υίου και Λόγου του Θεού, με 'Αποστόλους του Κυρίου, και ιδιαιτέρως με τον 'Ιωάννην, του όποιου έγινε μαθητής, παρουσίασε μίαν θαυμασίαν εξέλιξιν με καταφανή πληρότητα χριστιανικού φρονήματος και χριστιανικών εκδηλώσεων.

'Ως έπίσκοπος έδίδασκε τους πιστούς να μη παρασύρονται από τους αίρετικούς, που ειχαν ήδη αρχίσει να αναφαίνωνται. Και τους ενεθάρρυνε, να μη κλονισθῆ ή πίστις των, ένεκα των διωγμών που έγινοντο από τους σκληρούς Ρωμαίους διώκτας. 'Ητο ό « *όποιμην ό καλός,* » ό προστατεύων τα πρόβατα του από τους λύκους και τους κινδύνους εν γένει.

Γενικώτερα δέ τον απησχόλει ή ένότης και ή ειρήνη της 'Εκκλησίας του Χριστού. Και διά τα συμβαίνοντα εις άλλας εκκλη-

σιαστικὰς περιοχὰς δὲν ἔμενε ποτὲ ἀδιάφορος. Ὅταν συνελήφθη ὁ Θεοφόρος Ἰγνατίος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ὠδηγεῖτο δέσμιος εἰς τὴν Ρώμην, ἔσπευσε νὰ τὸν συναντήσῃ, διὰ νὰ ἀλληλοενισχυθοῦν ὡς μαχηταὶ καὶ ἀθληταὶ τοῦ Χριστοῦ. Εἰς ἐπιστολὴν δέ, τὴν ὁποίαν ἔγραψε πρὸς τοὺς Φιλιππησίους περὶ τοῦ Ἰγνατίου, ἐκδηλώνει ὄχι μόνον τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον του περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ παλμὸν ἀποστολικὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Δεῖγμα καὶ τοῦτο τοῦ ψυχικοῦ αὐτοῦ πλοῦτου.

Ἦτο πλέον γέρον, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ ταξιδεύσῃ εἰς Ρώμην, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς συνενόησιν μὲ τὸν Πάπαν Ἀνικήτον, διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, τὸ ὁποῖον δὲν ἑωρτάζετο τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὴν Ανατολὴν καὶ τὴν Δύσιν. Χάριν τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ ἀπόφασιν, διὰ νὰ γίνεταί παντοῦ ὁ ἑορτασμός τὴν ἰδίαν ἡμέραν. Εἶναι ὅμως σπουδαῖον ὅτι, ἐνῶ δὲν ἐπετεύχθη συμφωνία, ἐκυριάρχησεν ἡ ἀγάπη καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν διαφωνίαν μὲ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ρώμης. Διότι ὁ χριστιανικῶς προηγμένος ἄνθρωπος δὲν θυσιάζει τὴν ἀγάπην, καὶ δὴ τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας, ἕνεκα δευτερευόντων λόγων πού δὲν ἀποτελοῦν οὐσιώδη ζητήματα πίστεως καὶ συνειδήσεως.

Ἡ πλήρης ὅμως καὶ τελεία ἀγιότης τοῦ Πολυκάρπου ἔλαμψε κατὰ τὰς ὥρας τοῦ μαρτυρίου του.

Εἰς βαθὺ γῆρας, ἑκατὸν περίπου ἐτῶν, συλαμβάνεται κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν χριστιανῶν, ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, καὶ ὠδηγεῖται εἰς τὸ στάδιον ὅπου ἐγίνοντο αἱ θηριομαχίαι. Εἰς μάτην ὁ εἰδωλόατρες ἀνθύπατος προσπαθεῖ νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἀρνηθῆ καὶ νὰ.. βλασφημήσῃ τὸν Χριστόν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Πολυκάρπου εἶναι συγκινητικὴ: «ἐπὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἕξ ἔτη τὸν ὑπηρετῶ καὶ εἰς τίποτε δὲν μὲ ἔβλαψε· πῶς μπορῶ νὰ βλασφημήσω τὸν Βασιλέα μου, τὸν Σωτῆρα μου;» Δεμένον τὸν ἔρριψαν ἐπάνω στὴ φωτιά, ἐνῶ ἀπῆλυθε πρὸς τὸν Θεὸν θερμὴν εὐχαριστήριον προσευχὴν. Ἀλλὰ αἱ φλόγες δὲν τὸν ἐγγίζουν. Σχηματίζουσαν ἓνα εἶδος καμάρας γύρω του. Ἐνας δῆμιος τότε τὸν θανατώνει μὲ τὸ ξίφος του.

2. Ἴδου πλήρης ἐφαρμογὴ αὐτῶν πού ἔγραψε, διὰ τὸν ἱερὸν Πολύκαρπον, εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου· «μηδὲν φοβοῦ, ἃ μέλλεις παθεῖν...Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοὶ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς» (Β' 10). Ἄλλ' εἰς τὸν θρίαμβον αὐτὸν τοῦ ἡρωϊκοῦ μαρτυρίου ἐφθασεν ὁ σεπτὸς ἱερομάρτυς Πολύκαρπος, διότι διέθετε τὸν ἄφθονον ψυχικὸν πλοῦτον, περὶ τοῦ ὁποῖου πάλιν ἡ Ἀποκάλυψις διαβεβαιώ-

νει (β' 9). Διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς εἶπομεν ὅτι ἔχει εἰς αὐτὸν ἐφαρμογὴν ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἁπ. Παύλου περὶ τῶν ὀλοκληρωμένων χριστιανῶν ποὺ φθάνουν «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ».

Ὅπως αὐξάνει ἡ σωματικὴ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι ὀφείλει νὰ προάγεται ὁ χριστιανὸς καὶ κατὰ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ φθάσῃ βαθμηδὸν εἰς τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἐνηλικίωσιν ποὺ θεωρεῖται «μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ», τ.έ. ἡλικία χριστιανικῆς ὀριμότητος τοιαύτης, ὥστε νὰ παρουσιάζεται εἰς ὅλας του τὰς ἐκδηλώσεις ὁ χριστιανὸς ὡς ἀληθῆς μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἱερός Πολύκαρπος ἀπέδειξε διὰ τῆς ὅλης ζωῆς του, ὅπως εἶδομεν, ὅτι ἀνῆλθε πράγματι εἰς τὸ χριστιανικὸν τοῦτο ὕψος ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος. «Ὅλαι αἱ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς του τὸν ἀποδεικνύουν ὁμολογουμένως «ἄνδρα τέλειον», ἀπὸ ἀπόψεως χριστιανικῶν φρονημάτων καὶ βιωμάτων.

Ἄς γνωρίζῃ ὅμως καὶ κάθε χριστιανός, ὅτι ὀφείλει νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς αὐτὴν τὴν τελειότητα. Δὲν μπορούμε νὰ εἴμεθα διαρκῶς καθυστερημένοι καὶ ἀνανάπτυκτοι χριστιανικῶς. Μόνον «τῆ κακία νηπιάζετε» συνιστᾷ ὁ θεὸς Ἀπόστολος (Α' Κορ. ιδ' 20). Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἀπαράδεκτον νὰ εὐρισκώμεθα συνεχῶς εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην, περὶ τῆς ὁποίας ἔλεγε πάλιν ὁ Ἀπόστολος «γὰρ ἡμᾶς ἐπότισα καὶ οὐ βρωμα οὐπω γὰρ ἡδύνασθε ἄλλ' οὔτε ἔτι νῦν δύνασθε· ἔτι γὰρ σαρκικοὶ ἐστε» (Α' Κορ. γ' 2). Εἶναι ἀποκαρδιωτικὸν νὰ βλέπῃ κανεὶς πολλοὺς χριστιανοὺς χωρὶς πρόβodon καὶ ἐπίδοσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐπίγνωσιν καὶ ζωὴν. Ἐνῶ, ἐξ ἄλλου, εἶναι τόσον χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον νὰ ὑπάρχουν ὀριμοὶ καὶ χριστιανικῶς καλλιεργημένοι ἄνθρωποι, ποὺ θὰ δώσουν εἰς τὴν κοινωνίαν τοὺς ἀληθεῖς καὶ φωτισμένους πρωτοπόρους καὶ ἡγέτας. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι «γῆρας τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῶ ἔτων μεμέτρηται· πολιά ἐστὶ φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γῆρας βίος ἀκηλίδωτος» (Σοφ. Σολ. δ', 8-9). Δὲν συμπίπτει δηλ. ἡ ἡλικία τοῦ γῆρατος μετὰ τὴν ἀληθῆ ψυχικὴν ὀρίμανσιν καὶ πληρότητα. Ἡ χριστιανικὴ φρόνησις καὶ νοοτροπία καὶ ὁ ἅγιος καὶ ἀκηλίδωτος βίος ἀποδεικνύουν «ἄνδρα τέλειον (καταντήσαντα) εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ».

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ 'Εν 'Αθήναις τῇ 21-2-1959
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Δ)νσις Θρηστῶν

Ἀριθ. Πρωτ. 22985

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
Ἱερὰς Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπὰς Κράτους

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 44

Θέμα: «Παρέχονται πληροφορίες σχετικαὶ μετ' ἀρμοδίου ὄργανον ἐκδόσεως πράξεων ἀφορωσῶν μεταβολὰς καταστάσεως ὑπαλλήλων τοῦ Νομικοῦ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἱερῶν Μητροπόλεων μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ κώδικος Δημοσ. Ὑπαλλήλων ἐπ' αὐτῶν».

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 149670 /15-12-1958 ἐγκύκλιον ἡμῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἐκοινοποιήθη ὑμῖν τὸ ὑπ' ἀριθ. 2238 /24-11-58 ἔγγραφον τοῦ Α Σ Δ Υ περὶ τοῦ ἀρμοδίου ὄργανου πρὸς ἐκδοσὴν ἐρωτήματος περὶ προαγωγῆς ὑπαλλήλων τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων καὶ ἐκδοσὴν τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων προαγωγῆς τούτων, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τὰ κάτωθι ἐν σχέσει μετ' τὸ ἐν θέματι θιγόμενον ζήτημα καὶ νὰ παρακαλέσωμεν Ὑμᾶς, ὅπως ἔχητε ταῦτα ὑπ' ὄψει, εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἀπαιτεῖται ἢ ἐκδοσις διοικητικῶν πράξεων ἀφορωσῶν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ὑπαλληλικῆς καταστάσεως τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἐκκλησίας (Ἱεροκήρυκας, ὑπαλλήλους Ἱερᾶς Συνόδου—Ἀρχιεπισκοπῆς—Μητροπόλεων—Ἐπισκοπῶν—Ἀποστολικῆς Διακονίας), ἢ ὁποῖα, ὡς γνωστὸν, καὶ κατὰ τὰ παραδεδομένα τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ βάσει διατάξεων νόμων, αὕτη εἶναι νομικὸν πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου, τῆς ὁποίας οἱ ὑπάλληλοι ὑπάγονται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1811/51 «περὶ κώδικος καταστάσεως τῶν δημοσίων διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ὡς προσηρόση καὶ ἐφαρμόζεται ὁσὸς ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ ἀπὸ 24/31 Δεκεμβρίου 1955 Β. Δ/τος (ΦΕΚ 357/31-12-55 τ. Α')».

Ὅπως ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως τῆς συστάσεως διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τούτους εἰδικῶν Ὑπηρεσιακῶν Συμβουλίων, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ὡς ἄνω Νομοθετημάτων, περὶ ὧν κατὰ τὸ παρελθὸν παρεσχέθησαν Ὑμῖν σχετικαὶ ὁδηγαί, αἱ ἐν λόγῳ διατάξεις προβλέπουσι καὶ διάφορον Διοικητικὸν ὄργανον, ὡς ἀρμοδίον διὰ τὴν ἐκδοσὴν πράξεων ἀφορωσῶν τὴν ὑπαλληλικὴν κατάστασιν τούτων, τοῦ ὑπὸ τῆς προϋφισταμένης τοῦ κώδικος νομοθεσίας προβλεπομένου, καὶ ἀντὶ Β.Δ/των ἢ Ὑπουργικῶν ἀποφάσεων ἀπαιτεῖται ἤδη ἢ ἐκδοσις πράξεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ οἰκείου Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἐκκλησίας. Κατ' ἀκολουθίαν τούτων, προκειμένου περὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Ἱεροκηρύνων, ἀρμοδίος διὰ τὴν ἐκδοσὴν διοικητικῶν πράξεων, ὅπου τῶν διατάξεων τοῦ Β.Δ/τος τῆς 23-31-12-1955 ἀπαιτεῖται πράξις τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Νομ. προσώπου, τὴν πράξιν ταύτην θὰ ἐκδίδη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθῶνων ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἠτις κατὰ τὸν Καταστατικὸν νόμον Αὐτῆς (Ν.671 1843) εἶναι τὸ Ἀνώτατον Διοικητικὸν Συλλογικὸν ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας, ἐκπρόσωπος δὲ ταύτης (τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας) ἢ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος, τῆς ὁποίας Πρόεδ-

δρος είναι επίσης ὁ ἐκάστοτε Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος (ἄρθ. 2, ἄρθρ. 3 ἔδαφ. 1 καὶ 3 ἄρθρ. 4 παρ. 1 καὶ 2 καὶ ἄρθ. 5 Ν. 671/1943).

Προκειμένου περὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων, ἀρμόδιος πρὸς ἔκδοσιν τῶν κατὰ τὰ ἄνω διοικητικῶν πράξεων εἶναι ὁ οἰκείος ἀρχιερεὺς (ἐγκύκλιος ἡμῶν 149670/15-12-1958 δι' ἧς ἐκιομοποιήθη ἡμῖν τὸ ὑπ' ἀριθ. ὑπ' 2238/24-11-1958 ἔγγραφο τοῦ Α.Σ.Δ.Υ. ἐπὶ ὁμοίον θέματος).

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ προγενεστέρα τοῦ κώδικος νομοθεσία χαρακτηρίζει τοὺς Ἱεροκήρυκας καὶ λοιποὺς ὑπαλλήλους ὡς δημοσίους ὑπαλλήλους, οὐχ ἥττον ὅμως οὗτοι ὡς μὴ ἀποτελοῦντες ἔμμισθα ὄργανα τοῦ Κράτους, διατελοῦντα ἐν προαιρετικῇ, ἀμέσῳ, ὑπηρεσιακῇ καὶ πειθαρχικῇ πρὸς αὐτὸ σχέσει, δὲν ὑπάρχοντα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου, ἀλλ' οὗτοι ὡς διατελοῦντες ἐν μέσῳ ὑπηρεσιακῇ σχέσει πρὸς τὸ Νομικὸν πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὑπάλληλοι αὐτοῦ καὶ οὐχὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὥστε ἐπ' αὐτῶν νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν αἱ περὶ ὑπαλλήλων Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου διατάξεις τοῦ κώδικος (ἔγγραφο Α.Σ.Δ.Υ. 1759/13-9-1957 ἐν σχέσει μὲ τὴν συγκρότησιν Ὑπηρεσιῶν Συμβουλίων ὑπαλλήλων Ἐκκλησιᾶς Νομ. Προσώπων).

Ἐπομένως ἐξαιρέσει τῶν περιπτώσεων διορισμοῦ ὑπαλλήλων δι' οὓς καὶ μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ὑπαλληλικοῦ κώδικος ἀπαιτεῖται ἡ ἔκδοσις Βασ. Διατάγματος ἢ Ὑπουργικῆς πράξεως, διότι αἱ διατάξεις αἱ προβλέπουσαι τὴν ἔκδοσιν Β.Δ. ἢ Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως διτηρήθησαν ἐν ἰσχύϊ (ἄρθ. 7 παραγρ. 11 Β.Δ. 23/31-12-1955), διὰ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις ἐκδόσεως πράξεων μεταβολῆς τῆς ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως, ἀντὶ ὑπουργικῶν ἀποφάσεων ἢ Β.Δ/των, ὡς ὄριζον αἱ προϊσχύουσαι διατάξεις, θὰ ἐκδίδονται κατὰ περίπτωσιν πράξεις τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τῶν οἰκείων Μητροπολιτῶν ἢ Ἐπισκόπων προκειμένου περὶ τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Ἐνδεικτικῶς παραθέτομεν κατωτέρω τὰς κυριωτέρας περιπτώσεις δι' ἃς ἀπαιτεῖται πράξις τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν κατὰ περίπτωσιν ὑπαλλήλων.

α) Ἡ ἀπονομὴ ἐπιδόματος ἐδδοκίμου παραμονῆς μετ' ἀπόφασιν τοῦ εἰδικοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου (ἄρθ. 70 Ν. 1811/41 ἄρθ. 9 παρ. 4 Β.Δ. 23-31-55).

β) Αἱ κανονικαὶ ἀναρρ. ἄδειαι-νοσήλεια κλπ. (αἱ ἐκπαιδευτικαὶ ὑπόκεινται καὶ εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ ἐποπτεύοντος Ὑπουργοῦ παρεχομένων μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Α.Σ.Δ.Υ. ἄρθρ. 9 παρ. 11 Β.Δ. 23/31/1219/55), θὰ χορηγῶνται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (ἄρθρ. 75-91 κώδικος ἄρθρ. 9 παρ. 5 Β.Δ. 23-31-12/1955).

γ) Αἱ μεταθέσεις-ἀποσπάσεις (ἐν προκειμένῳ μόνον περὶ Ἱεροκηρύκων, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ μετατίθενται ἢ ἀποσπῶνται ἀπὸ Μητροπόλεως εἰς Μητρόπολιν ἐνεργοῦνται διὰ πράξεως τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ εἰδικοῦ Ὑπηρεσιακοῦ δι' αὐτοὺς Συμβουλίου, ἄρθ. 94 καὶ 96 κώδικος, ἄρθ. 10 παρ. β καὶ παρ. 2δ τοῦ Β.Δ. 23-31-12/1955).

δ) Αἱ μετατάξεις εἰς κενὰς ὁμοιοβάθμους τῆς αὐτῆς κατηγορίας θέσεις ἑτέρου κλάδου τοῦ αὐτοῦ Νομικοῦ Προσώπου (π.χ. Ἱερᾶς Συνόδου γραφείων Μητροπόλεως, π.χ. μετάταξις γραμματέως εἰς θέσιν πρωτοσυνκλήλου κλπ), ἐνεργοῦνται ὡς καὶ αἱ μεταθέσεις μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου καὶ πρᾶξιν τοῦ Προέδρου τοῦ Νομ. Προσώπου, αἱ μετατάξεις ὅμως εἰς θέσεις τῆς αὐτῆς κατηγορίας τοῦ αὐτοῦ ἢ ἑτέρου κλάδου ἑτέρου νομικοῦ προσώπου (π.χ. ἀπὸ Μητροπόλεως εἰς Μητρόπολιν τῶν ὑπαλλήλων τῶν

Μητροπολιτικῶν Γραφείων) ἐνεργοῦνται μετὰ σύμφωνον γνώμην τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων καὶ τῶν εἰδικῶν Ὑπηρεσιακῶν Συμβουλίων τῶν ἐνδιαφερομένων Νομικῶν προσώπων διὰ πράξεως ἢ Β.Δ/τος προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ ἐποπτευόντος Ὑπουργοῦ. (ἄρθ. 97 Ν. 1811/51 ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 10 παρ. 3 τοῦ Β.Δ. 23/31-12-1955).

ε) Αἱ παραγωγαὶ τῶν ὑπαλλήλων εἰς ὄλους τοὺς βαθμοὺς ἐνεργοῦνται μετ' ἀπόφασιν τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου διὰ πράξεως τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Νομικοῦ Προσώπου ἢ τοῦ προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τῶν οἰκείων Μητροπολιτικῶν (ἄρθ. 109 Ν.1811/51 ἄρθρ. 10 παρ. 7α καὶ τοῦ Β.Δ 23 τῆς 31-12-1955).

στ) Ἡ διαθεσιμότης τῶν ὑπαλλήλων λόγῳ νόσου κλπ. ἐνεργεῖται μετ' ἀπόφασιν τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου διὰ πράξεως τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (ἄρθ. 115 Ν. 11/51, ἄρθ. 10 παρ. 9 τοῦ Β.Δ. 24/31/12/1955).

ζ) Ἡ ἀποδοχὴ τῆς παραιτήσεως τῶν ὑπαλλήλων γίνεται δεκτὴ διὰ πράξεως τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (ἄρθ. 180 Ν.1811/51 ἄρθ. 18 παρ. 2 τοῦ Β.Δ. 23/31-12-1955).

η) Ἡ ἀπόλυσις τῶν ὑπαλλήλων λόγῳ ποινῆς, σωματ. ἀνικανότητος, ἀνεπαρκείας, καταργήσεως κλάδου ἢ Ὑπηρεσίας ἢ θέσεως μετὰ τὴν περαιοσιν τῆς προβλεπομένης διαδικασίας ἐνεργεῖται διὰ πράξεως τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (ἄρθ. 183 Ν. 1811/51, ἄρθ. 18 παρ. 3 Β.Δ.23/31-12-1955).

Ἡ διαπιστωτικὴ πρᾶξις τῆς αὐτοδικίας ἀπολύσεως τῶν ὑπαλλήλων λόγῳ ὀρίων ἡλικίας, τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος τι, ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας διὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς πράξεως τοῦ διορισμοῦ ἀρχῆς, ἢ τοῦ ἐν προκειμένῳ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ὑπουργείου (ἄρθ. 189 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων πράξεων Ν.1811/51 καὶ ἀριθ. 18 παρ. 3 καὶ 4 καὶ τοῦ Β.Δ. 23/31-12-1955).

θ) Ἡ πρᾶξις μονιμοποιήσεως τῶν μέχρι καὶ τοῦ 4ου βαθμοῦ διοριζομένων ὑπαλλήλων τῶν διαννόντων διετῆ δοκιμαστικὴν ὑπηρεσίαν μετ' ἀπόφασιν τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (ἄρθ. 60 τοῦ Ν. 1811/51 ἄρθ. 9 παρ. 1 Β.Δ. 23/31-12-1955).

Ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν τῆς δημοσιεύσεως πρὸς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῶν διαφόρων πράξεων μεταβολῆς τῆς ὑπαλληλικῆς καταστάσεως τῶν καθ' ἡμᾶς ὑπαλλήλων, ὅπου τῆς κειμένης νομοθεσίας ἀπαιτεῖται διὰ τὴν τελειοσιν τῆς δημοσίευσιν, παρακαλοῦμεν ὅπως ἔχητε τὸ κάτωθι ὑπ' ὄφει ὑμῶν: Θά ἀποστέλλεται ἡμῖν (Γεν. Δ/σιν Ἐρησκευμάτων) α) πλήρες ἀντίγραφον τῆς πράξεως τοῦ εἰδικοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου ἢ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς ἀφορώσης τὸν ὑπάλληλον, ἦτις πάντοτε δεόν νὰ μνημονεῖται τὰς διατάξεις ἐφ' ὧν στηρίζεται αὐτὴ καὶ νὰ ἔχη πλήρη αἰτιολογικὸν καὶ β) εἰς τριπλοῦν τὴν σχετικὴν πρᾶξιν τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἢ ὅποια πρέπει νὰ μνημονεῖται τὰς διατάξεις ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ ἐκδοσίς τῆς.

Τὰ ὡς ἄνω στοιχεῖα εἶναι ἀπαραίτητα ἡμῖν, ἵνα ἐνεργοῦμεν διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν (Γεν. Δ/σιν Δημ. Λογιστικοῦ Δ/σιν Νομικῶν Προσώπων) ἐγκρισιν τῆς δημοσιεύσεως τούτων καὶ τὴν ἀποστολὴν των πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Γεν. Δευθυντῆς Ἐρησκευμάτων

Β. ΙΩΑΝΝΙΑΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Τὴν 10ην Μαΐου 1959 ἐνεργεῖται διαγωνισμὸς διὰ τὴν πλήρωσιν μιᾶς θέσεως δακτυλογράφου.

Προσόντα: Ἀπολυτήριον Γυμνασίου ἢ ἰσοτίμου σχολείου.

Ἐξετάστέα Μαθηματα: 1) Ἐκθεσεις Ἰδεῶν 2) Δακτυλο-γραφία.

Αἰτήσεις γίνονται δεκταὶ μέχρι 30-3-59.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αἰδес. Νικόλαον Θεοδωρόπουλον. Διὰ τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸν τῆς συντάξεως θὰ πρέπη νὰ ἔχωμεν τὴν χρονολογίαν τῆς γεννήσεως καὶ χειροτονίας σας. Ἡ σύνταξις, θανόντος τοῦ ἡσφαλισμένου, μεταβιβάζεται εἰς τὴν σύζυγον. Εἰς τὰ ἄρρενα ἐνήλικα τέκνα δὲν μεταβιβάζεται ἡ σύνταξις, δύνανται ὅμως νὰ διεκδικήσουν, κληρονομικῶ δικαίωματι, τὴν χορηγηθεῖσαν ἀλλὰ μὴ εἰσπραχθεῖσαν σύνταξιν. Οἱ περὶ ὧν ἐνδιαφέρεσθε δύνανται νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., παρὰ τῷ ὁμοίῳ καὶ θὰ λάβουν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἐρωτήματά των. Τὰ ζητηθέντα τεύχη ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — Κύριον Θεόδωρον Κ. Π. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος νομιζομεν ὅτι ὑφίσταται παρεξήγησις, διὰ τὴν ἐξαγορὰν προϋπηρεσίας πρέπει νὰ ὑπάρχη ἡ πρὸς ἐξαγορὰν προϋπηρεσία. Δὲν πρόκειται περὶ συμπληρώσεως καὶ ἐξαγορᾶς χρόνου, ἀλλὰ περὶ ἐξαγορᾶς προηγούμενης ὑπηρεσίας ἱερέως, διακόνου κ.λ.π., εἰς τὰς προβλεπομένας ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεις.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Τονώσατε τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν μας. — Ἀποστολικῆς Διακονίας, Αἱ ἐπιδιώξεις τῆς Ἐκκλησίας. Σχεδιάσματα ὁμιλιῶν. — Ἀνδρέα Καραντώνη, Τὸ σύμβολο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. — Χ., Ἀδελφικὰ Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Λειμῶνα» τοῦ Ἰωάν. Μόσχου (Μεφρ. Θεοδόση Κ. Σπεράντσα). — Β. Ἡλιάδου, Ἡ περίοδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἀκύλα, Παρὰ τοὺς πόδας Παύλου. — Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρᾶ, Ἐορτοδρόμιον.—Εἰδήσεις. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὄδὸς Φιλοθέης 19—Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐπεύθυντος Τυπογραφείου: Κων. ἱερ. Πλατανίτης Ὑψηλάντου 66, Ἀγ.Βαρβάρα Αἰγάλεο
Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶν 1. Τηλ.70734.